



**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ**

**Державний біотехнологічний
університет**

**Факультет менеджменту,
адміністрування та права**

**Кафедра ЮНЕСКО «Філософія людського
спілкування» та соціально-гуманітарних дисциплін**

ОСНОВИ НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

**Методичні вказівки для самостійного вивчення
дисципліни**

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти денної та заочної форми
спеціальності *015 Професійна освіта (аграрне
виробництво, переробка сільськогосподарської
продукції та харчові технології)*

**Харків
2024**

ОСНОВИ НАУКОВО- ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти денної та заочної форми
спеціальності *015 Професійна освіта (аграрне
виробництво, переробка сільськогосподарської
продукції та харчові технології)*

**Затверджено
рішенням Науково-
методичної ради
факультету
МАП ДБТУ
Протокол № 1
від 17.09.2024 р.**

УДК 37.013

В 18

Схвалено на засіданні кафедри ЮНЕСКО
«Філософія людського спілкування» та соціально-
гуманітарних дисциплін ДБТУ
(протокол № 1 від 12.09.2024 р.)

«Основи науково-педагогічних досліджень»:
*методичні вказівки до вивчення дисципліни для
здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти денної та заочної форми навчання
спеціальності 015 Професійна освіта (аграрне
виробництво, переробка сільськогосподарської
продукції та харчові технології) уклад.*
О.М. Варипаєв – Харків: ДБТУ, 2024 – 103 с.

Рецензенти:

В.М. Нагаєв – д-р. пед. наук, професор кафедри менеджменту, бізнесу та адміністрування Державного біотехнологічного університету

С.В. Станкевич – канд. с.-г. наук, доцент, завідувач кафедри, зоології, ентомології, фітопатології, інтегрованого захисту і карантину рослин ім. Б.М. Литвинова Державного біотехнологічного університету.

© Варипаєв О.М. 2024

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

«Основи науково-педагогічних досліджень» це дисципліна, спрямована на формування в студентів комплексних знань і вмінь, що дозволяють їм здійснювати педагогічні експерименти для перевірки гіпотез; виконувати статистичний аналіз даних для інтерпретації результатів; використовувати сучасні інформаційно-комунікаційні технології для збирання, аналізу та представлення наукової інформації.

Мета дисципліни – забезпечити засвоєння студентами основ теоретичних знань і практичних навичок у сфері науково-педагогічних досліджень, необхідних для проведення самостійної дослідницької діяльності, розробки та впровадження наукових ідей у професійній освіті.

Завдання дисципліни:

1. Забезпечити глибоке розуміння студентами основ наукового пізнання, науково-педагогічного дослідження; методологічних підходів; інформаційного забезпечення науково-педагогічних досліджень.

2. Сформувати компетенції з використання методів науково-педагогічного дослідження, таких як спостереження, опитування, тестування, педагогічний експеримент та аналіз даних.

3. Ознайомити з основами роботи з інформаційними ресурсами та базами даних, необхідними для ефективного інформаційного забезпечення досліджень.

4. Розвивати навички критичного мислення, аналізу та інтерпретації результатів наукових досліджень, у тому числі за допомогою методів математичної статистики.

5. Навчити складати програму дослідження, планувати і організовувати його етапи, а також оформлювати результати відповідно до наукових стандартів.

6. Підготувати студентів до виконання курсових та інших дослідницьких робіт, використовуючи сучасні підходи та інструменти.

Когнітивні і практичні навички:

Когнітивні навички:

- Уміння формулювати проблеми, обґрунтовувати гіпотези та визначати завдання дослідження.
- Розвиток логічного і критичного мислення для аналізу наукової інформації.
- Здатність до самостійного осмислення та систематизації наукових знань.

Практичні навички:

- Використання методів збору емпіричних даних, таких як опитування, тестування та спостереження.
- Застосування педагогічного експерименту для перевірки гіпотез.
- Виконання статистичного аналізу даних для інтерпретації результатів.

- Оформлення наукових робіт, таких як курсові, статті та реферати, відповідно до вимог академічної доброчесності.
- Використання сучасних інформаційно-комунікаційних технологій для збирання, аналізу та представлення наукової інформації.

Ці компетенції дозволять здобувачам успішно планувати, проводити і використовувати результати науково-педагогічних досліджень, що забезпечить підвищення ефективності та якості як освітнього процесу, так і технологічних процесів у аграрній сфері.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Модуль 1.

Тема 1. Класифікація методів науково-педагогічних досліджень. Визначення науково-педагогічного дослідження. Основні характеристики і особливості дослідження у педагогіці. Значення наукових досліджень для розвитку педагогічної науки та практики.

Основи класифікації методів дослідження

- Теоретичні методи: аналіз, синтез, абстрагування, узагальнення.
- Емпіричні методи: спостереження, експеримент, тестування.
- Математичні методи: статистичний аналіз, моделювання.
- Психолого-педагогічні методи: анкетування,

інтерв'ювання, опитування.

Критерії вибору методів дослідження

- Відповідність меті та завданням дослідження.
- Комплексний підхід до використання методів.
- Адекватність методів об'єкту і предмету дослідження.

Теоретичні методи науково-педагогічних досліджень

- Опис і класифікація основних теоретичних методів.
- Роль логічного аналізу у педагогічних дослідженнях.

Емпіричні методи науково-педагогічних досліджень

- Види спостереження та його особливості.
- Етапи проведення педагогічного експерименту.
- Використання тестування у наукових дослідженнях.

Математичні методи аналізу даних

- Використання статистичних методів для обробки результатів.
- Моделювання педагогічних процесів як інструмент прогнозування.

Практичне застосування методів дослідження

- Приклади успішного використання різних методів у педагогічних дослідженнях.
- Проблеми та труднощі у виборі методів дослідження.

Проблемні запитання до Теми 1

1. Що таке науково-педагогічне дослідження?
2. Які існують основні теоретичні методи дослідження?
3. Назвіть види емпіричних методів і поясніть їх використання.
4. Які математичні методи аналізу найчастіше використовуються у педагогіці?
5. Що таке комплексний підхід до вибору методів дослідження?
6. Які критерії слід враховувати при виборі методів дослідження?
7. У чому полягає роль експерименту в науково-педагогічних дослідженнях?

Тема 2. Опитувальні методи науково-педагогічного дослідження. Поняття опитувальних методів у педагогічному дослідженні. Визначення опитувальних методів у науково-педагогічних дослідженнях. Роль опитувальних методів для збору первинної інформації. Значення опитувальних методів у вивченні поведінкових, емоційних та соціальних аспектів навчального процесу.

Основні види опитувальних методів

- Анкетування: види анкет, принципи складання питань.
- Інтерв'ювання: техніки проведення та структура інтерв'ю.
- Опитування: усне та письмове опитування, їх специфіка.
- Соціометрія як метод дослідження взаємин у

групах.

Принципи створення ефективних опитувальних інструментів

- Об'єктивність і неупередженість формулювання питань.
- Відповідність питань меті дослідження.
- Використання закритих, відкритих та напіввідкритих питань.
- Тестування і валідність опитувального інструментарію.

Методика проведення опитувальних досліджень

- Етапи планування опитування: визначення мети, формату, цільової аудиторії.
- Проведення опитувань у навчальних закладах: основні правила.
- Вибірка учасників опитування: репрезентативність та достовірність результатів.
- Аналіз отриманих відповідей: кількісний і якісний підходи.

Проблеми і обмеження опитувальних методів

- Похибки опитувань: вплив соціальної бажаності та суб'єктивності відповідей.
- Проблема щирості відповідей у респондентів.
- Вибірковість даних через неповну участь.
- Шляхи мінімізації похибок при застосуванні опитувальних методів.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій (ІКТ) в опитуваннях

- Онлайн-анкети та платформи для проведення

- опитувань.
- Використання мобільних додатків для збору даних.
 - Візуалізація результатів опитувань за допомогою сучасних програм.

Проблемні запитання до Теми 2

1. Що таке опитувальні методи в педагогічному дослідженні?
2. Які існують основні види опитувальних методів?
3. Назвіть принципи створення ефективних опитувальних інструментів.
4. Які етапи слід виконати для планування опитувального дослідження?
5. У чому полягають переваги і недоліки анкетування?
6. Як соціометрія використовується у педагогічних дослідженнях?
7. Що таке репрезентативність вибірки, і чому вона важлива?
8. Які похибки можуть виникати під час опитувань і як їх мінімізувати?
9. Як інформаційно-комунікаційні технології допомагають проводити опитування?
10. Назвіть основні етапи аналізу отриманих відповідей в опитуванні.

Тема 3. Педагогічний експеримент у науково-педагогічних дослідженнях. Поняття педагогічного експерименту. Визначення педагогічного

експерименту у дослідженнях. Роль експерименту для перевірки гіпотез у педагогічній практиці. Значення експерименту у вдосконаленні навчального процесу.

Види педагогічного експерименту

- Констатувальний експеримент: визначення стану об'єкта дослідження.
- Формувальний експеримент: вплив експериментальних умов на результати.
- Контрольний експеримент: перевірка ефективності змін.
- Лабораторний і польовий експерименти: особливості організації.

Етапи педагогічного експерименту

1. Підготовчий етап:

- Формулювання гіпотези і визначення мети експерименту.
- Розробка плану та програми експерименту.
- Підготовка матеріалів та інструментів.

2. Основний етап:

- Проведення експерименту відповідно до розробленого плану.
- Збір даних за допомогою різних методів дослідження.

3. Завершальний етап:

- Аналіз та обробка результатів.
- Формулювання висновків і перевірка гіпотези.

Методи і засоби збору даних у педагогічному експерименті

- Спостереження, анкетування, тестування.

- Використання відео- та аудіозаписів для документування експерименту.
- Статистичний аналіз результатів для оцінки ефективності.

Проблеми організації педагогічного експерименту

- Етичні аспекти проведення експерименту.
- Вибір репрезентативної вибірки.
- Контроль за умовами експерименту.
- Забезпечення достовірності результатів.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у педагогічному експерименті

- Застосування програмного забезпечення для моделювання і аналізу.
- Інструменти автоматизації збору даних.
- Використання цифрових платформ для дистанційного експерименту.

Значення педагогічного експерименту у наукових дослідженнях

- Розробка та впровадження нових педагогічних технологій.
- Вплив експерименту на підвищення ефективності навчального процесу.
- Узагальнення отриманих результатів для вдосконалення освіти.

Проблемні запитання до Теми 3

1. Що таке педагогічний експеримент?
2. Які існують види педагогічного експерименту?
3. З яких етапів складається педагогічний експеримент?
4. У чому полягає мета констатувального

- експерименту?
5. Які інструменти використовуються для збору даних у педагогічному експерименті?
 6. Які етичні аспекти слід враховувати під час проведення експерименту?
 7. Як забезпечити достовірність результатів експерименту?
 8. Як ІКТ допомагають в організації педагогічного експерименту?
 9. Яке значення має статистичний аналіз для оцінки ефективності експерименту?
 10. У чому полягає роль педагогічного експерименту у вдосконаленні навчального процесу?

Тема 4. Педагогічне діагностування у науково-педагогічному дослідженні. Поняття педагогічного діагностування. Визначення педагогічного діагностування. Роль діагностування у дослідженні педагогічних явищ і процесів. Відмінність педагогічного діагностування від оцінювання та моніторингу.

Основні завдання педагогічного діагностування

- Виявлення стану педагогічного процесу чи явища.
- Оцінка ефективності застосованих методик навчання.
- Визначення рівня сформованості компетенцій та навичок учасників освітнього процесу.

Методи педагогічного діагностування

- Спостереження: етапи, критерії, об'єктивність.
- Тестування: створення валідних і надійних тестів.
- Опитування (анкети та інтерв'ю): структура та аналіз результатів.
- Аналіз продуктів діяльності (творчі роботи, проєкти, звіти).
- Психолого-педагогічні методи: соціометрія, методика "Незакінчені речення".

Інструменти педагогічного діагностування

- Створення чек-листів і шкал оцінювання.
- Використання тестових завдань різних типів (закриті, відкриті, комбіновані).
- Використання програмного забезпечення для автоматизації діагностування.

Принципи проведення педагогічного діагностування

- Об'єктивність: забезпечення достовірності та надійності результатів.
- Системність: комплексне дослідження різних аспектів педагогічного процесу.
- Оперативність: своєчасне отримання результатів і прийняття рішень.
- Орієнтація на досягнення кінцевого результату.

Етапи педагогічного діагностування

1. **Підготовчий етап:**
 - Визначення мети і завдань діагностування.
 - Вибір методів і розробка інструментарію.
2. **Основний етап:**
 - Проведення діагностичних заходів.

- Збір даних за допомогою обраних методів.
3. **Завершальний етап:**
- Аналіз і інтерпретація отриманих даних.
 - Узагальнення результатів і формулювання висновків.

Використання ІКТ у педагогічному діагностуванні

- Онлайн-інструменти для проведення тестування й опитувань.
- Програмне забезпечення для аналізу результатів.
- Застосування електронних журналів та платформ управління навчанням.

Проблеми і перспективи педагогічного діагностування

- Труднощі забезпечення об'єктивності оцінки.
- Необхідність адаптації методик до індивідуальних особливостей учасників.
- Перспективи використання штучного інтелекту у педагогічному діагностуванні.

Проблемні запитання до Теми 4

1. Що таке педагогічне діагностування?
2. У чому полягає відмінність діагностування від оцінювання та моніторингу?
3. Які основні завдання педагогічного діагностування?
4. Назвіть основні методи педагогічного діагностування та їх особливості.
5. Які інструменти використовуються для педагогічного діагностування?
6. Які принципи слід враховувати при проведенні

- педагогічного діагностування?
7. З яких етапів складається процес педагогічного діагностування?
 8. Як можна використовувати ІКТ у педагогічному діагностуванні?
 9. Які проблеми найчастіше виникають у процесі педагогічного діагностування?
 10. Як штучний інтелект може бути використаний для вдосконалення діагностування?

Тема 5. Аналіз та інтерпретація результатів науково-педагогічних досліджень. Поняття аналізу і інтерпретації результатів науково-педагогічного дослідження. Визначення аналізу та інтерпретації результатів науково-педагогічних досліджень. Значення аналізу для отримання достовірних висновків у педагогічних дослідженнях. Вплив інтерпретації результатів на прийняття управлінських рішень у сфері освіти.

Основні етапи аналізу результатів

1. **Попередня обробка даних**
 - Визначення та перевірка якості отриманих даних.
 - Очистка даних від помилок та неадекватних результатів.
2. **Описовий аналіз**
 - Підсумкове узагальнення даних: середні значення, стандартні відхилення, діапазони.
 - Створення графіків і діаграм для візуалізації результатів.
3. **Аналіз зв'язків між змінними**

- Використання кореляційного та регресійного аналізу для визначення взаємозв'язків.
- Оцінка значущості знайдених зв'язків за допомогою статистичних тестів.

4. Порівняльний аналіз

- Порівняння груп, умов чи різних підходів до навчання.
- Використання тестів на різницю між групами: t-тест, ANOVA.

Методи статистичного аналізу результатів

- Описові статистики: середнє, медіана, мода, стандартне відхилення.
- Інтервал довіри: визначення точності отриманих результатів.
- Кореляційний аналіз: вивчення взаємозв'язків між змінними.
- Регресійний аналіз: передбачення на основі аналізу даних.
- Перевірка гіпотез за допомогою t-тесту, ANOVA, χ^2 -тесту.

Психологічний аспект інтерпретації результатів

- Визначення можливих упереджень при інтерпретації результатів.
- Важливість об'єктивності та нейтральності в процесі аналізу даних.
- Психологічні бар'єри та як їх подолати для точного тлумачення результатів.

Інтерпретація результатів дослідження

- Розуміння значущості отриманих результатів у

контексті педагогічної практики.

- Оцінка відповідності результатів гіпотезам і поставленим цілям дослідження.
- Застосування результатів для покращення освітнього процесу та розробки нових методик.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій для аналізу результатів

- Програмне забезпечення для статистичного аналізу (SPSS, Excel, R).
- Інструменти візуалізації даних: Power BI, Tableau.
- Онлайн-платформи для аналізу даних та генерації звітів.

Проблеми та обмеження аналізу результатів науково-педагогічних досліджень

- Труднощі інтерпретації нечислових (якісних) даних.
- Проблеми валідності та надійності інтерпретації.
- Вплив обмежень вибірки на точність результатів.

Проблемні запитання до Теми 5

1. Що таке аналіз результатів науково-педагогічного дослідження?
2. Які основні етапи аналізу результатів дослідження?
3. Що таке описовий аналіз, і чому він важливий?
4. Як проводиться порівняльний аналіз результатів?
5. Назвіть основні методи статистичного аналізу, що використовуються в педагогічних дослідженнях.

6. У чому полягає суть кореляційного аналізу і коли його слід використовувати?
7. Які проблеми можуть виникнути при інтерпретації результатів дослідження?
8. Як об'єктивність впливає на процес інтерпретації результатів?
9. Які ІКТ інструменти використовуються для аналізу педагогічних досліджень?
10. Як перевірка гіпотез допомагає у процесі інтерпретації результатів дослідження?

Модуль 2.

Тема 6. Програма проведення науково-педагогічного дослідження. Поняття програми науково-педагогічного дослідження. Визначення програми дослідження. Роль програми у плануванні, організації та реалізації дослідження. Значення програми для забезпечення цілісності та системності дослідження.

Основні компоненти програми дослідження

1. **Обґрунтування актуальності дослідження:**
 - Визначення проблеми.
 - Важливість дослідження для педагогічної теорії та практики.
2. **Мета та завдання дослідження:**
 - Формулювання основної мети.
 - Розподіл завдань дослідження на етапи.
3. **Об'єкт і предмет дослідження:**
 - Визначення об'єкта – сфери, яка досліджується.

- Формулювання предмета – конкретних аспектів об’єкта.
- 4. **Гіпотеза дослідження:**
 - Висунення припущення, яке перевіряється в процесі дослідження.
- 5. **Методологія та методи:**
 - Вибір підходів до проведення дослідження.
 - Використання відповідних методів збору та аналізу даних.

Планування науково-педагогічного дослідження

- Визначення послідовності етапів дослідження.
- Формування тимчасового графіку виконання робіт.
- Планування необхідних ресурсів для проведення дослідження.

Організація дослідницького процесу

- Підготовка інструментарію: анкети, тести, шкали оцінювання тощо.
- Вибір цільової аудиторії: критерії формування вибірки.
- Забезпечення етичних принципів під час дослідження.

Аналіз і коригування програми дослідження

- Внесення змін до програми в процесі роботи за потреби.
- Перевірка відповідності програми меті та завданням дослідження.

Використання інформаційно-комунікаційних технологій у розробці програми

- Застосування програм для планування дослідження (Trello, Asana, MS Project).
- Використання електронних таблиць для створення графіків і розподілу ресурсів.
- Застосування програм для аналізу отриманих результатів.

Проблеми та виклики при розробці програми дослідження

- Труднощі у формулюванні гіпотези та завдань.
- Пошук адекватних методів збору даних.
- Залежність від зовнішніх факторів (обмеженість часу, ресурсів).

Проблемні запитання до Теми 6

1. Що таке програма науково-педагогічного дослідження?
2. Які основні компоненти включає програма дослідження?
3. У чому полягає роль обґрунтування актуальності у програмі дослідження?
4. Як сформулювати мету та завдання дослідження?
5. У чому різниця між об'єктом і предметом дослідження?
6. Що таке гіпотеза дослідження, і як її перевірити?
7. Які етапи передбачає планування науково-педагогічного дослідження?

8. Як інформаційно-комунікаційні технології сприяють розробці програми дослідження?
9. Які проблеми можуть виникнути під час створення програми дослідження?
10. Як оцінити ефективність програми дослідження?

Тема 7. Етапи науково-педагогічного дослідження. Поняття етапів науково-педагогічного дослідження. Визначення основних етапів дослідження. Значення структурованого підходу для досягнення мети дослідження. Узгодженість етапів із програмою дослідження.

Етапи науково-педагогічного дослідження

1. Підготовчий етап:

- Визначення актуальності теми.
- Формулювання мети, завдань, гіпотези дослідження.
- Розробка програми дослідження та вибір методів.

2. Теоретичний етап:

- Вивчення наукової літератури.
- Узагальнення та аналіз існуючих теорій і практик.
- Розробка концептуальних основ дослідження.

3. Емпіричний етап:

- Проведення експерименту, тестування, спостереження.

- Збір даних за допомогою обраних методів.

4. Аналітичний етап:

- Аналіз та обробка отриманих даних.
- Перевірка гіпотези.
- Формулювання висновків і рекомендацій.

5. Впроваджувальний етап:

- Розробка пропозицій для практичного застосування результатів.
- Апробація результатів у навчально-виховному процесі.

6. Заключний етап:

- Оформлення звіту, статей, методичних рекомендацій.
- Представлення результатів на конференціях чи у публікаціях.

Організація кожного етапу дослідження

- Планування діяльності для кожного етапу.
- Забезпечення ресурсів і необхідних умов.
- Контроль за виконанням завдань кожного етапу.

Проблеми та виклики при реалізації етапів дослідження

- Затримки через недоліки планування.
- Недостатність теоретичної бази.
- Вплив суб'єктивних факторів на достовірність результатів.
- Труднощі із впровадженням отриманих результатів.

Використання ІКТ на різних етапах дослідження

- Пошук та обробка літератури за допомогою бібліотечних баз даних.
- Автоматизація збору даних за допомогою онлайн-інструментів.
- Статистичний аналіз за допомогою спеціалізованого програмного забезпечення.
- Презентація результатів за допомогою мультимедійних інструментів.

Проблемні запитання до Теми 7

1. Що таке етапи науково-педагогічного дослідження?
2. Які завдання вирішуються на підготовчому етапі дослідження?
3. У чому полягає суть теоретичного етапу?
4. Які методи використовуються на емпіричному етапі?
5. Що відбувається на аналітичному етапі дослідження?
6. Як здійснюється впровадження результатів дослідження у педагогічну практику?
7. Яке значення має заключний етап дослідження?
8. Як забезпечити ефективність кожного етапу дослідження?
9. Які проблеми можуть виникнути під час реалізації різних етапів дослідження?
10. Як ІКТ сприяють виконанню завдань на кожному

етапі дослідження?

Тема 8. Характеристика основних етапів науково-педагогічних досліджень з урахуванням різних підходів. Вступ до різних підходів у науково-педагогічних дослідженнях. Поняття наукового підходу: теоретичний, емпіричний, системний, особистісно-орієнтований підходи. Значення вибору підходу для структурування етапів дослідження. Адаптація етапів дослідження відповідно до обраного підходу.

Етапи науково-педагогічного дослідження у межах різних підходів

1. Теоретичний підхід:

- Вивчення наукової літератури, теоретичний аналіз і синтез.
- Формування концептуальної основи дослідження.
- Моделювання педагогічних процесів.

2. Емпіричний підхід:

- Планування експериментів та спостережень.
- Проведення дослідницьких процедур для збору даних.
- Аналіз емпіричних даних із застосуванням статистичних методів.

3. Системний підхід:

- Вивчення об'єкта як складної системи.
- Виявлення зв'язків між компонентами досліджуваного явища.

- Узагальнення результатів у контексті цілісної системи.

4. Особистісно-орієнтований підхід:

- Визначення впливу педагогічних процесів на розвиток особистості.
- Використання методів, що враховують індивідуальні особливості учасників дослідження.
- Розробка рекомендацій для персоналізації навчання.

Порівняння етапів досліджень за різними підходами

- Особливості формулювання гіпотези, мети та завдань дослідження залежно від підходу.
- Відмінності у виборі методів збору даних.
- Аналіз результатів у контексті системи, особистості чи теоретичних концепцій.

Практичне значення адаптації підходів у педагогічних дослідженнях

- Застосування різних підходів для вирішення актуальних педагогічних проблем.
- Впровадження результатів досліджень, адаптованих до специфічних умов освітнього середовища.
- Інтеграція підходів для досягнення комплексного розуміння досліджуваних явищ.

Використання ІКТ для реалізації підходів у дослідженні

- Програмні засоби для моделювання та аналізу

даних.

- Онлайн-інструменти для збору даних відповідно до особистісно-орієнтованого підходу.
- Використання ІКТ для системного аналізу педагогічних явищ.

Виклики та перспективи інтеграції підходів у науково-педагогічних дослідженнях

- Проблеми вибору відповідного підходу.
- Труднощі у комплексній інтеграції теоретичних, емпіричних і особистісно-орієнтованих підходів.
- Перспективи міждисциплінарного підходу у педагогічних дослідженнях.

Проблемні запитання до Теми 8

1. Що таке науковий підхід, і які основні підходи використовуються у педагогічних дослідженнях?
2. Які особливості мають етапи дослідження у межах теоретичного підходу?
3. Як етапи дослідження адаптуються до емпіричного підходу?
4. У чому полягає суть системного підходу в науково-педагогічному дослідженні?
5. Як враховуються індивідуальні особливості учасників при особистісно-орієнтованому підході?
6. Які відмінності у виборі методів збору даних за різними підходами?
7. Як порівняти ефективність різних підходів у педагогічних дослідженнях?

8. Яке значення має інтеграція підходів для підвищення якості дослідження?
9. Які ІКТ засоби сприяють реалізації підходів у наукових дослідженнях?
10. Які виклики постають при інтеграції підходів у педагогічних дослідженнях?

3. КОРОТКИЙ ЗМІСТ ТЕМ КУРСУ

ТЕМА 1. Наукове пізнання, науково-педагогічне дослідження

Наука є однією з найважливіших складових сучасного суспільства, яка спрямована на отримання нових знань про навколишній світ та їхнє застосування для вирішення практичних завдань. Наука формується як система знань, отриманих у процесі дослідницької діяльності, що базується на певних принципах, методах і правилах. У сучасному світі наукові знання є основою для розвитку освіти, економіки, технологій, медицини, екології та багатьох інших сфер життя, забезпечуючи поступальний розвиток суспільства.

Наукове пізнання як процес має свої особливості, що відрізняють його від інших форм пізнання, таких як буденне, філософське чи релігійне. Воно ґрунтується на об'єктивності, доказовості та системності. Основними етапами наукового пізнання є спостереження,

формулювання гіпотез, експеримент, аналіз результатів та узагальнення отриманих знань у вигляді наукових теорій і законів. Наукове пізнання є складним і багатограним процесом, який включає як емпіричні, так і теоретичні методи дослідження. Емпіричний рівень передбачає безпосереднє дослідження об'єкта, збирання фактів, проведення експериментів. Теоретичний рівень спрямований на аналіз і систематизацію отриманих даних, розробку концепцій, моделей і теорій.

У контексті педагогіки наукове пізнання має свої особливості. Педагогічна наука вивчає закономірності навчання, виховання та розвитку особистості в умовах освітнього процесу. Науково-педагогічне пізнання спрямоване на розробку методів, технологій і підходів, які забезпечують ефективну організацію навчально-виховної діяльності. Важливим аспектом є врахування індивідуальних особливостей студентів, їхніх потреб, мотивації та інтересів.

Науково-педагогічне дослідження є специфічною формою наукового пізнання, метою якого є вивчення педагогічних явищ, процесів і закономірностей для підвищення якості освітнього процесу. Особливість таких досліджень полягає у їхній прикладній спрямованості: результати мають бути не лише теоретично значущими, а й придатними для практичного застосування. Основними методами

науково-педагогічних досліджень є спостереження, анкетування, тестування, педагогічний експеримент, порівняльний аналіз, моделювання та методи математичної статистики.

Початок науково-педагогічного дослідження зазвичай пов'язаний із визначенням проблематики, яка потребує вирішення. Це може бути покращення методик навчання, впровадження нових технологій, підвищення ефективності освітнього процесу чи адаптація до сучасних викликів. Далі слідує формулювання мети, завдань і гіпотези дослідження. Гіпотеза є основою, яка визначає напрямок роботи та дозволяє планувати дослідження.

Важливою частиною будь-якого дослідження є систематизація та аналіз отриманих даних. У педагогіці це може включати оцінювання результативності впроваджених методів навчання, аналіз успішності студентів, вивчення мотивації та залучення до навчального процесу. На підставі аналізу робляться висновки та рекомендації, які можуть бути використані для вдосконалення освітньої діяльності.

Підсумовуючи, науково-педагогічне дослідження є важливим інструментом розвитку сучасної освіти. Воно сприяє не лише накопиченню нових знань, а й підвищенню ефективності навчального процесу, забезпечуючи адаптацію освітньої системи до змінних умов суспільства та потреб студентів. Використання

наукових методів у педагогіці дозволяє вирішувати складні освітні завдання, що сприяє всебічному розвитку особистості.

Проблемні запитання:

1. Як наукове пізнання відрізняється від інших форм пізнання, таких як буденне, філософське чи релігійне?
2. Чому об'єктивність, доказовість і системність є ключовими принципами наукового пізнання?
3. Які етапи наукового пізнання є найважливішими для педагогічної науки, і чому?
4. Як наукові дослідження можуть вплинути на якість сучасної освіти?
5. Які проблеми можуть виникати під час формулювання гіпотези у педагогічних дослідженнях?
6. Чи є можливим повністю об'єктивне дослідження в педагогіці? Обґрунтуйте свою думку.
7. Яким чином сучасні інформаційні технології змінюють підходи до науково-педагогічного пізнання?
8. Чому педагогічна наука повинна враховувати індивідуальні особливості студентів?
9. Як педагогічний експеримент допомагає у вивченні закономірностей освітнього процесу?
10. Чим педагогічне наукове дослідження відрізняється від інших наукових досліджень за структурою і метою?

Контрольні запитання:

11. Що таке наукове пізнання, і які його основні характеристики?

12. Які рівні пізнання виділяють у науці, і як вони взаємопов'язані?

13. Назвіть основні етапи наукового пізнання та коротко охарактеризуйте кожен із них.

14. Яке місце науки в сучасному суспільстві, і які її головні функції?

15. Що таке педагогічна наука, і які питання вона вивчає?

16. Які методи використовуються в науково-педагогічних дослідженнях?

17. У чому полягає сутність педагогічного експерименту як методу дослідження?

18. Як визначають проблематику та мету науково-педагогічного дослідження?

19. Які етичні принципи слід враховувати під час проведення педагогічних досліджень?

20. Як систематизація та аналіз даних впливають на якість висновків у педагогічних дослідженнях?

ТЕМА 2. Методологічні підходи до організації науково-педагогічних досліджень

Методологія є основою будь-якого наукового дослідження, зокрема і педагогічного. Вона включає

систему принципів, методів і засобів, які використовуються для організації дослідницької діяльності. Методологічні підходи визначають загальну стратегію дослідження, забезпечуючи його цілеспрямованість, системність та обґрунтованість. У науково-педагогічних дослідженнях методологія набуває особливої значущості, оскільки об'єктом дослідження є людина, її розвиток і освіта, а це вимагає делікатного і комплексного підходу.

Серед основних методологічних підходів до організації науково-педагогічних досліджень виділяють такі:

1. *Системний підхід*. Він передбачає розгляд педагогічного процесу як цілісної системи, що складається з взаємопов'язаних елементів: цілей, змісту, методів, форм і результатів навчання. Системний підхід дозволяє виявити взаємозв'язки між компонентами педагогічної системи, визначити чинники, що впливають на ефективність навчання, та знайти способи їх оптимізації.

2. *Діяльнісний підхід*. Згідно з цим підходом, процес навчання розглядається як організація діяльності студентів. Діяльнісний підхід акцентує увагу на активній участі студента у навчальному процесі, розвитку його пізнавальних і практичних навичок. У дослідженнях, які базуються на цьому підході, особлива

увага приділяється аналізу мотивації, цілей і методів навчальної діяльності.

3. *Особистісно-орієнтований підхід*. Цей підхід підкреслює важливість врахування індивідуальних особливостей студентів: їхніх інтересів, потреб, здібностей і рівня підготовки. Особистісно-орієнтоване дослідження зосереджується на створенні умов для максимального розкриття потенціалу кожного студента, розвитку його творчих здібностей і самостійності.

4. *Компетентнісний підхід*. Він спрямований на формування у студентів ключових компетентностей, необхідних для успішної професійної діяльності. У контексті педагогічних досліджень компетентнісний підхід дозволяє оцінювати ефективність освітніх програм з точки зору їхньої відповідності вимогам сучасного ринку праці.

5. *Культурологічний підхід*. Цей підхід акцентує увагу на зв'язку освіти з культурним середовищем, у якому вона здійснюється. У дослідженнях, які базуються на культурологічному підході, аналізуються аспекти передачі культурних цінностей, формування національної ідентичності та розвиток міжкультурної компетенції студентів.

Організація науково-педагогічних досліджень також передбачає використання конкретних методів дослідження, які відповідають обраному методологічному підходу. Наприклад, для реалізації

системного підходу застосовують моделювання, аналіз і синтез, для особистісно-орієнтованого — спостереження, анкетування, інтерв'ю, а для діяльнісного — експериментальні методи, кейс-метод, ігрові технології.

Крім того, важливою складовою методології є принципи дослідження. Серед основних принципів, які застосовуються у педагогічних дослідженнях, можна виділити об'єктивність, системність, конкретність, повторюваність, інтегративність і динамічність. Дотримання цих принципів забезпечує високу якість і достовірність результатів.

Етапи організації дослідження зазвичай включають визначення проблематики, формулювання мети та завдань, вибір методологічного підходу, складання програми дослідження, збирання й аналіз даних, формулювання висновків і розробку рекомендацій. Кожен із цих етапів має свої особливості, які залежать від специфіки досліджуваної проблеми та обраного підходу.

Отже, методологічні підходи є основою для організації науково-педагогічних досліджень, визначаючи стратегію і тактику їх виконання. Вибір підходу залежить від мети дослідження, специфіки об'єкта і предмета, а також від наукових переконань дослідника. Застосування методологічно обґрунтованих підходів забезпечує комплексний аналіз педагогічних

явищ і створення ефективних інструментів для вдосконалення освітнього процесу.

Проблемні запитання

1. Як системний підхід допомагає дослідникам краще розуміти педагогічні процеси?

2. У чому полягає важливість діяльнісного підходу для організації навчання?

3. Які ризики можуть виникати при недотриманні принципів об'єктивності в педагогічних дослідженнях?

4. Чому особистісно-орієнтований підхід є критично важливим для сучасної освіти?

5. Як компетентнісний підхід змінює структуру освітніх програм?

6. У яких випадках доцільно застосовувати культурологічний підхід у педагогічних дослідженнях?

7. Як взаємодіють між собою різні методологічні підходи під час комплексного дослідження?

8. Чому методологічні принципи є ключовими для успішного проведення науково-педагогічного дослідження?

9. Як обрати найбільш ефективний методологічний підхід для конкретного педагогічного дослідження?

10. Чи є можливим поєднання діяльнісного та особистісно-орієнтованого підходів у рамках одного дослідження?

Контрольні запитання

11. Що таке методологія педагогічного дослідження, і які її основні складові?

12. Охарактеризуйте основні етапи організації науково-педагогічного дослідження.

13. У чому полягає суть системного підходу в педагогічних дослідженнях?

14. Що включає діяльнісний підхід, і як його можна реалізувати на практиці?

15. Як особистісно-орієнтований підхід враховує індивідуальні особливості студентів?

16. Дайте визначення компетентнісного підходу та поясніть його роль у формуванні освітніх програм.

17. Яку роль відіграє культурологічний підхід у формуванні національної ідентичності студентів?

18. Назвіть основні методи дослідження, які застосовуються для реалізації методологічних підходів.

19. Які принципи лежать в основі організації педагогічних досліджень?

20. Чому системність і динамічність є важливими характеристиками педагогічного дослідження?

ТЕМА 3. Науково-дослідна робота студентів

Науково-дослідна робота студентів є важливою складовою їхнього навчального процесу, яка не лише сприяє глибшому розумінню предмету, а й формує

дослідницькі навички, що будуть корисними у майбутній професійній діяльності. Це процес, який дозволяє студентам не тільки засвоювати теоретичні знання, а й набувати практичних навичок в організації та проведенні наукових досліджень. У цьому контексті важливим є розуміння ролі науково-дослідної роботи, етапів її виконання та методів, які використовуються для досягнення поставлених цілей.

Науково-дослідна робота студентів є невід'ємною частиною вищої освіти, оскільки допомагає студентам зрозуміти процес наукового пізнання, що включає збір, аналіз і інтерпретацію даних. Це дозволяє їм не тільки використовувати знання з різних дисциплін, а й розвивати критичне мислення, здатність до самостійного вирішення проблем, а також удосконалювати навички пошуку нової інформації та розробки інноваційних рішень.

Одним із основних етапів науково-дослідної роботи є **вибір теми**. Тема повинна бути актуальною, відповідаючи сучасним вимогам науки та практики, а також бути цікавою для студента. Вибір теми є важливим етапом, оскільки він визначає напрямок дослідження, методи і стратегію роботи. Тема також повинна бути достатньо конкретною, щоб студенти могли чітко сформулювати свої дослідницькі питання та цілі, а також визначити обсяг роботи.

Другим важливим етапом є **формулювання**

наукової проблеми. Після вибору теми студент повинен чітко визначити проблему, яку він буде досліджувати, та сформулювати гіпотезу. Гіпотеза є припущенням, яке вимагає перевірки та підтвердження в процесі дослідження. Вона допомагає зосередити увагу на важливих аспектах теми та сприяє формулюванню конкретних завдань, які необхідно вирішити в рамках дослідження.

На етапі **збір та аналіз інформації** студент починає дослідження на основі доступних джерел. Це може включати літературні джерела, наукові статті, дослідження, експерименти, статистичні дані та інші матеріали. Науково-дослідна робота вимагає від студента вміння систематизувати і аналізувати отриману інформацію, виділяти з неї основні висновки та застосовувати їх для підтвердження або спростування гіпотези.

Після збору необхідних даних настає етап **обробки результатів.** Обробка даних включає їх структурування, аналіз та інтерпретацію. Студент повинен вміти правильно працювати з різними інструментами для обробки інформації, зокрема з математичними методами, статистичними інструментами або програмами для аналізу великих обсягів даних. Важливим аспектом на цьому етапі є здатність студентів робити висновки на основі отриманих результатів, а також формулювати

рекомендації для практичного застосування наукових даних.

Крім того, одним з важливих аспектів науково-дослідної роботи є **оформлення результатів дослідження**. Це включає написання звітів, курсових робіт, статей, тез або доповідей, у яких студент повинен чітко і логічно представити результати дослідження, обґрунтувати свої висновки та рекомендації. Правильне оформлення роботи є важливим для академічної доброчесності, оскільки воно дозволяє уникнути плагіату та гарантує точність наукових висновків.

Презентація результатів науково-дослідної роботи є важливим етапом, де студент демонструє здобуті результати на конференціях, семінарах або під час захисту курсової роботи. Презентація дає змогу студенту не лише продемонструвати свої наукові досягнення, але й навички публічного виступу, вміння відповісти на запитання та отримати конструктивну критику від наукової спільноти.

Таким чином, науково-дослідна робота студентів є важливим етапом їхньої професійної підготовки, що сприяє розвитку критичного мислення, дослідницьких навичок і здатності вирішувати практичні завдання. Успішне виконання науково-дослідної роботи допомагає студентам глибше зрозуміти наукові процеси та підготуватися до майбутньої професійної діяльності.

Проблемні запитання

1. Які основні етапи науково-дослідної роботи студента?
2. Як вибір теми впливає на подальший процес науково-дослідної роботи?
3. Чому важливо правильно сформулювати наукову проблему в рамках дослідження?
4. Як студенту визначити гіпотезу для науково-дослідної роботи?
5. Якими методами можна здійснити збір інформації для науково-дослідної роботи?
6. Як можна організувати ефективний аналіз наукової інформації?
7. Чому важливо дотримуватися етичних принципів під час науково-дослідної роботи?
8. Як аналіз результатів дослідження допомагає підтвердити або спростувати гіпотезу?
9. Які методи обробки даних є найбільш ефективними для студентських досліджень?
10. Як правильно оформити результати науково-дослідної роботи?

Контрольні запитання

11. Охарактеризуйте основні етапи науково-дослідної роботи студентів.
12. Які критерії важливі при виборі теми для науково-дослідної роботи?

13. Що таке гіпотеза, і як вона формулюється в контексті науково-дослідної роботи?

14. Які джерела інформації зазвичай використовуються під час науково-дослідної роботи?

15. Як студент може аналізувати зібрані дані для отримання наукових висновків?

16. Які математичні та статистичні методи можуть бути використані під час обробки даних?

17. Як правильно оформити наукову роботу, щоб вона відповідала вимогам академічної доброчесності?

18. Які основні аспекти презентації науково-дослідної роботи студентів на конференціях чи семінарах?

19. Чому важливо вміти презентувати науково-дослідні результати для наукової спільноти?

20. Як захист науково-дослідної роботи допомагає студенту удосконалити свої наукові досягнення?

ТЕМА 4. Інформаційне забезпечення науково-педагогічних досліджень

Інформаційне забезпечення є важливим елементом науково-педагогічного дослідження, адже воно включає в себе всі ресурси, інструменти та методи, які допомагають науковцю здобувати, обробляти, аналізувати та інтерпретувати дані, що необхідні для досягнення наукових цілей. Це може включати як традиційні друковані джерела, так і новітні інформаційні технології, що дозволяють здійснювати

дослідження більш ефективно, швидко і точно.

Першим важливим елементом інформаційного забезпечення науково-педагогічного дослідження є **літературні джерела**. Це включає в себе книги, статті, монографії, дисертації та інші наукові публікації, що містять теоретичні знання та результати попередніх досліджень, які можуть бути корисними для проведення наукового дослідження. Аналіз наукових джерел дозволяє визначити стан вивчення обраної проблеми, виявити прогалини в знаннях та обґрунтувати актуальність нового дослідження.

У сучасному світі значно розширюється доступ до електронних джерел інформації. Це дозволяє науковцям здійснювати пошук наукових матеріалів у глобальних базах даних, таких як Google Scholar, Scopus, Web of Science та інші. Електронні бази даних значно спрощують пошук актуальної наукової інформації, дозволяючи дослідникам знаходити статті, дисертації, конференційні матеріали і багато інших типів наукових джерел, які можуть бути корисними для розширення кругозору та отримання нових ідей для дослідження.

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) відіграють ключову роль в інформаційному забезпеченні науково-педагогічних досліджень. ІКТ дозволяють не лише здійснювати швидкий доступ до наукових баз даних, а й використовувати програмне забезпечення для обробки і аналізу даних. Наприклад,

для статистичного аналізу даних можуть використовуватись спеціалізовані програми, такі як SPSS, R, Excel або MATLAB. Ці інструменти дозволяють здійснювати глибокий аналіз даних, проводити кореляційний та регресійний аналіз, а також здійснювати інтерпретацію результатів.

Інформаційне забезпечення дослідження також включає в себе **методи організації зібраних даних**. Після того як інформація була зібрана з різних джерел, важливо її правильно систематизувати та зберігати. Для цього використовуються спеціалізовані бази даних та системи управління знаннями, що дозволяють зберігати великі обсяги інформації та здійснювати їх швидкий пошук і доступ. Програмне забезпечення для управління бібліографічними даними, таке як EndNote, Zotero або Mendeley, дозволяє науковцям автоматизувати процес цитування та створення бібліографії, що значно економить час і підвищує точність оформлення дослідницьких робіт.

Інтернет-ресурси також займають важливе місце в інформаційному забезпеченні наукових досліджень. Веб-сайти наукових установ, університетів, наукових журналів та конференцій надають доступ до актуальної наукової інформації, а також можливість спілкуватися з іншими дослідниками через форуми, блоги та соціальні мережі. Це дозволяє обмінюватися ідеями, отримувати консультації та підтримку від колег, а також сприяє

розвитку міжнародної співпраці в науковій сфері.

Доступ до відкритих даних та публікацій у відкритому доступі також стає все важливішим для науково-педагогічних досліджень. Відкритий доступ дозволяє дослідникам не лише використовувати вже існуючі дані, а й вільно публікувати свої результати, що сприяє їхній популяризації та використанню в інших дослідженнях. Відкриті наукові журнали та репозитарії дозволяють поширювати наукові знання серед більш широкої аудиторії, сприяючи розвитку науки в цілому.

Крім того, науково-педагогічні дослідження вимагають забезпечення **наукової етики та доброчесності** в обробці інформації. Важливою частиною інформаційного забезпечення є дотримання принципів академічної доброчесності, таких як відсутність плагіату, правильне цитування джерел, достовірність інформації та об'єктивність висновків.

Отже, інформаційне забезпечення є основою для проведення науково-педагогічних досліджень, що дозволяє дослідникам отримувати актуальні дані, ефективно їх обробляти та використовувати новітні технології для досягнення наукових результатів. Це забезпечує високий рівень досліджень та сприяє розвитку науки і освіти в цілому.

Проблемні запитання

1. Як електронні ресурси змінили доступ до наукової інформації для дослідників?

2. Які переваги має використання відкритих наукових журналів та баз даних у дослідницькому процесі?

3. Як забезпечити наукову доброчесність і уникнути плагіату при використанні інформаційних ресурсів?

4. Які основні критерії вибору наукових джерел для дослідження?

5. Чому важливо правильно організувати зібрану інформацію для подальшого аналізу?

6. Як ефективно використовувати інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) для обробки великих обсягів наукових даних?

7. Як відрізняються традиційні методи збору інформації від використання ІКТ у науково-педагогічних дослідженнях?

8. Як вибір інформаційного ресурсу може вплинути на якість дослідження?

9. Як забезпечити доступність наукових даних для широкої наукової спільноти?

10. Які методи аналізу даних найбільш ефективні для науково-педагогічних досліджень?

Контрольні запитання

11. Які основні типи інформаційних ресурсів використовуються в науково-педагогічних дослідженнях?

12. Назвіть ключові бази даних і журнали, які надають доступ до актуальних наукових публікацій.

13. Як здійснюється ефективний пошук наукової інформації в електронних ресурсах?

14. Що таке відкритий доступ у науці, і які його переваги для дослідження?

15. Як забезпечується наукова етика при використанні інформаційних ресурсів?

16. Які інструменти для обробки та аналізу даних є найбільш популярними серед науковців?

17. Як працює система управління бібліографічними даними, і чому вона важлива для наукових досліджень?

18. Як правильно організувати зберігання і доступ до зібраних наукових даних?

19. Які інструменти забезпечують ефективну роботу з великими даними в наукових дослідженнях?

20. Як інформаційно-комунікаційні технології сприяють розвитку міждисциплінарних досліджень?

ТЕМА 5. Концептуальні основи науково-педагогічного дослідження

Концептуальні основи науково-педагогічного дослідження є важливим елементом, який визначає теоретичні принципи, підходи та ідеї, що лягають в основу дослідження педагогічних явищ і процесів. Вони є не лише основою для формулювання проблематики, але й задають загальний напрямок для проведення дослідження. Вони допомагають досліднику сформулювати теоретичні рамки, в рамках яких

проводиться дослідження, визначити мету, завдання та методи, а також обґрунтувати важливість і значущість досліджуваної проблеми для розвитку педагогічної практики.

Однією з головних концептуальних основ науково-педагогічних досліджень є **освітня парадигма**, яка визначає загальний підхід до навчання, виховання та розвитку особистості. Сучасні концептуальні основи в освіті відображають новітні тенденції у розвитку педагогічної науки, зокрема, перехід від традиційних методів навчання до більш гнучких, студенторієнтованих підходів, які орієнтуються на індивідуальні особливості кожного учня чи студента. Вони включають принципи персоналізації освіти, інтеграції різних навчальних стратегій та активного залучення студентів у навчальний процес.

Особливе місце серед концептуальних основ науково-педагогічного дослідження займають **методологічні підходи**, що визначають спосіб вивчення педагогічних явищ. Сучасні методологічні підходи до педагогічних досліджень включають системний, діяльнісний, особистісно-орієнтований та компетентнісний підходи. Кожен з цих підходів дозволяє розглядати навчальний процес з різних точок зору: як складну систему взаємодії компонентів, як процес активної діяльності учнів і викладачів, як індивідуальну взаємодію між учасниками навчального

процесу та як формування професійних компетентностей студентів.

Іншою важливою складовою концептуальних основ науково-педагогічного дослідження є **теоретична база дослідження**. Вона включає попередні наукові досягнення, що стосуються досліджуваної проблеми. Теоретична база визначає, на яких основах будуватиметься дослідження, які основні наукові парадигми та підходи будуть використані для пояснення педагогічних явищ. Наприклад, теоретичними основами можуть бути педагогічні теорії розвитку, інклюзивної освіти, технології дистанційного навчання чи різноманітні освітні моделі.

Важливою концептуальною складовою є **мета та завдання дослідження**, що визначають напрямок і масштаб дослідження. Мета науково-педагогічного дослідження полягає у розв'язанні певної педагогічної проблеми або вивченні конкретного педагогічного явища з наукової точки зору. Завдання дослідження є конкретними кроками, які необхідно здійснити для досягнення цієї мети. Вони можуть включати вивчення теоретичних аспектів, проведення експериментальних досліджень, розробку рекомендацій для педагогічної практики тощо.

Крім того, важливим є **вибір дослідницької проблеми**. Концептуальні основи науково-педагогічного дослідження починаються з чіткої

постановки проблеми. Проблема повинна бути актуальною, з огляду на сучасні тенденції в освіті, та вирішення цієї проблеми має значення для педагогічної практики. Вибір теми дослідження тісно пов'язаний з потребами суспільства та системи освіти. Наприклад, проблема інтеграції новітніх технологій у навчальний процес, впровадження інклюзивної освіти чи дослідження ефективності різних методик навчання є дуже актуальними в умовах сьогодення.

Особливо важливою є **структура дослідження**, яка також визначається концептуальними основами. Структура включає введення, основну частину та висновки. Введення містить обґрунтування актуальності дослідження, мету, завдання та гіпотезу, основна частина включає теоретичний аналіз літератури, методологічні підходи, методи дослідження та результатами експериментальної роботи, а висновки містять основні результати та рекомендації.

Таким чином, концептуальні основи науково-педагогічного дослідження створюють теоретичну та методологічну основу для проведення дослідження, визначаючи його напрямок, методи та очікувані результати. Вони є не тільки відправною точкою для дослідницької роботи, але й фундаментом для подальшого розвитку педагогічної науки.

Проблемні запитання

1. Як вибір педагогічної проблеми визначає концептуальні основи науково-педагогічного дослідження?

2. Які основні принципи та підходи до науково-педагогічного дослідження можна виділити в рамках системного підходу?

3. Як діяльнісний підхід в педагогічному дослідженні змінює традиційні уявлення про навчальний процес?

4. У чому полягає значення особистісно-орієнтованого підходу для розв'язання педагогічних проблем?

5. Як можна поєднати теоретичні основи та практичні методи в науково-педагогічному дослідженні?

6. Яким чином концептуальні основи науково-педагогічного дослідження впливають на методологічний вибір?

7. Як визначити актуальність теми дослідження для сучасної педагогічної науки?

8. Чому важливо враховувати соціально-культурні особливості при виборі концептуальних основ для педагогічних досліджень?

9. Як педагогічна теорія та практика взаємопов'язані у рамках науково-педагогічних досліджень?

10. Яким чином концептуальні основи науково-педагогічного дослідження допомагають сформулювати гіпотезу та мету дослідження?

Контрольні запитання

11. Які основні компоненти включають концептуальні основи науково-педагогічного дослідження?

12. Як методологічні підходи визначають загальну стратегію науково-педагогічного дослідження?

13. Яким чином концептуальні основи допомагають формулювати основні завдання дослідження?

14. Що таке педагогічна парадигма, і як вона відображає концептуальні основи педагогічних досліджень?

15. Як визначити методи, які будуть найбільш ефективними для вирішення наукової проблеми в рамках дослідження?

16. Як особистісно-орієнтований підхід застосовується при розробці науково-педагогічних концепцій?

17. Які переваги має системний підхід при вивченні педагогічних процесів?

18. Як розробка концептуальних основ допомагає створити чітку структуру для науково-педагогічного дослідження?

19. Як забезпечити узгодженість теоретичних і практичних аспектів у науково-педагогічних дослідженнях?

20. Як можна адаптувати концептуальні основи науково-педагогічного дослідження до змін у соціальних і культурних умовах?

ТЕМА 6. Курсова робота як складова науково-дослідної роботи студентів у виші

Курсова робота є однією з ключових форм науково-дослідної діяльності студентів у вищому навчальному закладі. Вона займає важливе місце в системі підготовки фахівців, оскільки є етапом, на якому студент отримує досвід самостійної науково-дослідної роботи, застосовує теоретичні знання на практиці, а також розвиває навички дослідника. Курсова робота є своєрідним містком між навчанням і професійною діяльністю, оскільки під час її написання студент не лише демонструє свої знання з конкретної дисципліни, а й здобуває навички наукової роботи, що можуть бути корисними в майбутній професії.

Завдання та мета курсової роботи

Курсова робота має кілька основних завдань. По-перше, це закріплення та систематизація знань, отриманих протягом навчання, на основі яких студент має змогу дослідити певну проблему або явище в межах вивченої дисципліни. По-друге, курсова робота дає

можливість студенту показати свою здатність до самостійної наукової роботи, що включає пошук, аналіз і систематизацію інформації, а також обґрунтування власних висновків і рекомендацій. По-третє, курсова робота сприяє розвитку навичок роботи з науковими джерелами, зокрема з літературою, статистичними даними та іншими інформаційними ресурсами.

Метою курсової роботи є не лише дослідження конкретної теми, а й поглиблене осмислення наукових підходів до розв'язання проблеми. Вона дозволяє студенту продемонструвати уміння формулювати наукові питання, визначати основні гіпотези, вибирати відповідні методи для вирішення наукових завдань, а також робити висновки на основі отриманих результатів. Це також важлива частина процесу підготовки до майбутньої наукової діяльності або професійної практики.

Етапи виконання курсової роботи

Процес написання курсової роботи складається з кількох етапів. Першим є **вибір теми**. Тема курсової роботи повинна бути актуальною, відповідати інтересам студента і бути в межах навчальної дисципліни, яку він вивчає. Вибір теми є важливим етапом, оскільки саме від нього залежить подальша організація дослідження. Тема повинна бути конкретною і чітко сформульованою, щоб студента можна було ефективно направити на вирішення дослідницького завдання.

Другим етапом є **розробка плану роботи**. Після вибору теми студент повинен скласти план, який включає основні етапи дослідження, а також визначає методи, які будуть використовуватися для збору та обробки інформації. План є основою для структури курсової роботи, тому важливо чітко окреслити основні розділи, підрозділи та їх зміст.

Збір і аналіз матеріалів є наступним етапом. Студент повинен знайти відповідну наукову літературу, нормативні документи, статистичні дані, проведені дослідження та інші ресурси, які допоможуть йому розкрити тему. На цьому етапі також важливо правильно організувати матеріали, щоб вони були зручні для подальшого використання.

Після збору матеріалів настає етап **обробки даних**. Студент проводить аналіз зібраної інформації, систематизує її та інтерпретує у контексті досліджуваної проблеми. Це дозволяє зробити висновки, які можуть підтвердити або спростувати висунуту гіпотезу.

Оформлення курсової роботи є останнім етапом, що включає написання основної частини та підготовку висновків, рекомендацій і оформлення роботи відповідно до вимог навчального закладу. Під час оформлення студент має суворо дотримуватися правил цитування та оформлення бібліографії, щоб уникнути плагіату і дотримуватися академічної доброчесності.

Роль курсової роботи в підготовці фахівця

Курсова робота є важливим етапом підготовки студента до майбутньої професійної діяльності, оскільки вона дає можливість навчитися проводити наукове дослідження в реальних умовах. Крім того, курсова робота дозволяє розвивати ключові навички, такі як вміння працювати з інформацією, аналізувати дані, критично мислити, формувати власні думки та висновки. Це важливі навички для фахівця будь-якої галузі, які дозволяють ефективно вирішувати професійні завдання.

Крім того, курсові роботи можуть бути основою для подальших досліджень і служити початком наукової кар'єри. Вони дозволяють студентам продемонструвати своє розуміння наукових методів, а також знайти нові ідеї для подальших досліджень, які можуть бути розвинені у магістерській чи кандидатській дисертації.

Таким чином, курсова робота є важливим етапом не лише в процесі навчання, але й у формуванні професійних навичок студентів, їх здатності до самостійної наукової роботи та підготовки до наукової кар'єри.

Проблемні запитання

1. Як вибір теми курсової роботи може вплинути на успішність її виконання?
2. Які основні труднощі можуть виникнути під час формулювання мети і завдань курсової роботи?

3. Як правильно сформулювати наукову гіпотезу для курсової роботи?
4. Які критерії важливі для вибору наукових джерел у курсовій роботі?
5. Як організувати процес збору матеріалу для написання курсової роботи?
6. Як правильно аналізувати зібрані дані, щоб отримати достовірні результати?
7. Які методи аналізу даних найбільш ефективні при написанні курсової роботи?
8. Як забезпечити відповідність курсової роботи вимогам академічної доброчесності?
9. Як обрати методологічний підхід для курсової роботи в залежності від теми дослідження?
10. Як правильно оформити висновки та рекомендації у курсовій роботі?

Контрольні запитання

11. Які етапи виконання курсової роботи можна виділити?
12. Які основні вимоги до оформлення курсової роботи?
13. Як правильно вибрати тему для курсової роботи?
14. Які джерела інформації можна використовувати для курсової роботи?
15. Як скласти план для курсової роботи?
16. Які основні методи дослідження використовуються при написанні курсової роботи?

17. Як оцінити актуальність теми для курсової роботи?

18. Як правильно оформити бібліографічний список у курсовій роботі?

19. Яку роль у написанні курсової роботи відіграє рецензія наукового керівника?

20. Як підготуватися до захисту курсової роботи?

ТЕМА 7. Етапи науково-педагогічного дослідження

Науково-педагогічне дослідження є складним і багатоступеневим процесом, який вимагає чіткого планування, системного підходу та використання спеціалізованих методів. Етапи науково-педагогічного дослідження можна розглядати як основні етапи, через які проходить дослідник від початкової ідеї до отримання результатів, їх аналізу та використання в практиці. Кожен етап має свої особливості, які визначають не лише методи та техніки дослідження, а й способи організації та аналізу отриманих даних. У загальному вигляді етапи науково-педагогічного дослідження можна поділити на п'ять основних фаз: підготовка, проведення дослідження, обробка даних, аналіз результатів та формулювання висновків і рекомендацій.

1. Підготовка дослідження

Підготовка дослідження є першим і одним з

найважливіших етапів. На цьому етапі дослідник визначає тему дослідження, формулює проблему, гіпотезу та обирає методологічні підходи. Вибір теми є важливим не тільки з точки зору її актуальності, але й через її відповідність науковим інтересам і практичним потребам педагогіки. Під час підготовки дослідження дослідник повинен також вивчити наявні наукові публікації з обраної теми, що дозволить йому зрозуміти, які питання вже були досліджені, а які потребують подальшого вивчення.

На цьому етапі важливо сформулювати **мету та завдання дослідження**. Мета визначає кінцевий результат дослідження, тобто що саме має бути досягнуто в кінці дослідницького процесу. Завдання конкретизують шляхи досягнення цієї мети та уточнюють ключові аспекти дослідження. Також на етапі підготовки необхідно вибрати методи дослідження (експеримент, спостереження, анкетування, інтерв'ю та інші), що найкраще відповідають поставленій меті.

2. Проведення дослідження

Після того, як тема дослідження обрана і розроблені основні етапи роботи, переходять до фактичного проведення дослідження. Це фаза, на якій відбувається реалізація вибраної методології та застосування обраних методів. Основні завдання на цьому етапі — це збір емпіричних даних, проведення експериментів, опитувань, тестувань, спостережень та

інше.

Залежно від мети дослідження, на цьому етапі можуть бути використані різні методи, наприклад, експеримент — для перевірки гіпотези, анкетування — для вивчення ставлення студентів до певної проблеми, спостереження — для фіксації поведінки учасників навчального процесу тощо. Важливою частиною цього етапу є ретельна організація дослідження, забезпечення точності і достовірності отриманих даних.

3. Обробка даних

Після того, як всі необхідні дані зібрані, настає етап їх обробки. Обробка даних включає систематизацію, класифікацію, кількісну та якісну обробку отриманих результатів. Це дозволяє досліднику зробити висновки на основі перевірених фактів і даних. Обробка даних є важливим етапом, оскільки саме в цей момент відбувається переведення необробленої інформації в зрозумілу та аналітичну форму.

Для обробки можуть бути використані різні статистичні методи, математичні моделі, а також програмне забезпечення для аналізу даних (SPSS, Excel, R тощо). Обробка даних дозволяє не лише структурувати отриману інформацію, але й виявити закономірності, тренди, взаємозв'язки, що є важливими для подальшого аналізу.

4. Аналіз результатів

Аналіз результатів — це етап, на якому дослідник

систематизує та інтерпретує оброблені дані. На цьому етапі важливо зіставити отримані результати з поставленими завданнями та гіпотезою дослідження. Оцінюючи отримані дані, дослідник має визначити, чи підтвердилися чи спростувалися його початкові припущення.

Аналіз результатів допомагає встановити причинно-наслідкові зв'язки між досліджуваними явищами, зробити висновки про ефективність використаних методів та наукових підходів, а також виявити нові напрями для подальших досліджень.

5. Формулювання висновків і рекомендацій

Останнім етапом науково-педагогічного дослідження є формулювання **висновків** та **рекомендацій**. Висновки повинні бути чіткими та логічними, ґрунтуватися на отриманих даних і бути прямо пов'язаними з проблемою, яку досліджував автор. Рекомендації, у свою чергу, можуть стосуватися вдосконалення педагогічної практики, навчальних програм, методик викладання, а також пропозицій для подальших наукових досліджень.

Завершальний етап також включає оформлення наукової роботи, підготовку її до захисту та представлення результатів дослідження на конференціях, публікаціях або семінарах. Це дає можливість розширити науковий внесок у розвиток педагогічної теорії та практики.

Таким чином, етапи науково-педагогічного дослідження є важливою складовою всього процесу наукової роботи. Вони дозволяють не лише дотримуватись наукових стандартів, а й забезпечують ефективне та системне досягнення поставлених цілей.

Проблемні запитання

1. Як правильно вибрати тему для науково-педагогічного дослідження?
2. Як визначити актуальність теми дослідження в рамках науково-педагогічної практики?
3. Які проблеми можуть виникнути на етапі формулювання гіпотези та завдань дослідження?
4. Які методи дослідження є найбільш ефективними для педагогічних досліджень?
5. Як забезпечити точність та достовірність отриманих даних під час збору матеріалу?
6. Чому важливо правильно організувати процес збору даних під час педагогічного дослідження?
7. Як правильно провести аналіз та інтерпретацію результатів експерименту в педагогічному дослідженні?
8. Які методи статистичної обробки даних є найбільш підходящими для педагогічних досліджень?
9. Як співвідносити теоретичні припущення з практичними результатами на етапі аналізу даних?
10. Як узгодити кількісні та якісні методи дослідження для досягнення комплексних результатів?

Контрольні запитання

11. Охарактеризуйте основні етапи науково-педагогічного дослідження.

12. Які завдання визначає етап підготовки до дослідження?

13. Як здійснюється вибір методологічного підходу на початковому етапі дослідження?

14. Чому важливо чітко сформулювати гіпотезу на початку дослідження?

15. Які методи збору даних використовуються в науково-педагогічних дослідженнях?

16. Як забезпечити систематизацію та обробку даних, отриманих під час дослідження?

17. Як аналіз результатів допомагає підтвердити чи спростувати гіпотезу?

18. Які основні критерії оцінки ефективності методів дослідження на етапі аналізу результатів?

19. Як формулюються висновки та рекомендації на основі отриманих результатів?

20. Які етапи науково-педагогічного дослідження є найскладнішими і чому?

ТЕМА 8. Програма проведення науково-педагогічного дослідження

Програма проведення науково-педагогічного дослідження є важливим інструментом для систематизації та організації дослідницької діяльності.

Вона визначає основні етапи роботи, мету, завдання, методи та ресурси, необхідні для проведення дослідження. Структура та зміст програми значною мірою залежить від специфіки досліджуваної проблеми, обраної методології та методів роботи. Основною метою програми є забезпечення ефективного виконання дослідження, забезпечення його наукової обґрунтованості та практичної значущості.

Структура програми науково-педагогічного дослідження

Програма науково-педагогічного дослідження зазвичай складається з кількох ключових розділів:

- 1. Тема та актуальність дослідження**
2. Перший розділ програми повинен чітко визначати тему дослідження та обґрунтування її актуальності. Важливо сформулювати, чому обрана проблема є важливою для сучасної педагогічної науки та практики. Актуальність визначається через аналіз існуючих проблем у педагогічному процесі, невирішені питання, потреби сучасного суспільства в освітніх змінах, а також науковий інтерес до досліджуваної теми.
- 3. Мета і завдання дослідження** Мета дослідження повинна бути чітко сформульована і відповідає на запитання, чого дослідник хоче досягти у результаті дослідження. Завдання ж конкретизують шлях досягнення цієї мети. Вони допомагають визначити конкретні кроки для досягнення загальної мети, а також

уточнюють, які аспекти проблеми повинні бути досліджені.

4. Об'єкт і предмет дослідження Важливо чітко визначити, що саме буде вивчатися у рамках дослідження (об'єкт), а також конкретизувати, на яких аспектах цього об'єкта дослідник буде зосереджувати свою увагу (предмет). Це може бути конкретний педагогічний процес, метод навчання, підготовка педагогічних кадрів або оцінка ефективності впроваджених методик.

5. Методи дослідження У цьому розділі детально описуються методи, які будуть використані для досягнення поставлених завдань. Це можуть бути як теоретичні методи (аналіз, синтез, порівняння, моделювання), так і емпіричні методи (експеримент, спостереження, анкетування, інтерв'ю, тестування тощо). Вибір методів залежить від мети дослідження, типу об'єкта та предмета, а також практичних можливостей дослідника.

6. Етапи дослідження Програма повинна включати чітке визначення етапів дослідження, зокрема: підготовчий етап, етап збору та аналізу даних, етап інтерпретації результатів та етап формулювання висновків і рекомендацій. На кожному етапі дослідження мають бути визначені конкретні кроки, методи та інструменти для виконання запланованої роботи.

7. Термін виконання дослідження

8. У програмі повинні бути вказані орієнтовні терміни виконання кожного етапу дослідження. Це дозволяє визначити час, необхідний для збору даних, їх обробки та аналізу, написання наукової роботи, підготовки публікацій та представлення результатів.

9. Очікувані результати дослідження

10. У цьому розділі необхідно зазначити, які конкретні результати має отримати дослідник в процесі виконання роботи. Це можуть бути як теоретичні висновки (наприклад, нові підходи до навчання чи вдосконалення педагогічних методів), так і практичні рекомендації (наприклад, розробка методичних рекомендацій для вчителів, вдосконалення навчальних програм, організаційних процесів у навчальних закладах).

11. Організація та ресурси дослідження

12. Програма повинна включати опис організаційних аспектів дослідження, таких як необхідні матеріали, ресурси, програмне забезпечення, а також можливі організаційні та фінансові ресурси для проведення дослідження. Це дозволяє забезпечити ефективність роботи та мінімізувати ризики, пов'язані з недоступністю необхідних ресурсів.

Значення програми науково-педагогічного дослідження

Програма дослідження є не тільки інструментом

для організації наукової роботи, а й важливим документом, який допомагає чітко визначити мету, завдання та етапи дослідження. Вона слугує основою для планування та координації дослідницької діяльності, а також забезпечує систематичний підхід до розв'язання наукових і педагогічних проблем. Завдяки чіткій програмі дослідження, дослідник має змогу оцінити актуальність теми, обрати відповідні методи, а також забезпечити високий рівень наукової роботи.

У підсумку, програма проведення науково-педагогічного дослідження є важливим документом, що забезпечує успішне виконання дослідження, дозволяє організувати робочі етапи і сприяє досягненню наукових і практичних результатів. Це інструмент, який забезпечує методологічну прозорість та ефективність наукової роботи в педагогіці.

Проблемні запитання

1. Як вибір теми для науково-педагогічного дослідження визначає подальшу організацію дослідження?
2. Які проблеми можуть виникнути при формулюванні актуальності теми дослідження?
3. Як сформулювати мету дослідження так, щоб вона була досяжною в межах курсової роботи чи дисертації?
4. Яким чином правильно визначити об'єкт і предмет дослідження?

5. Як вибір методів дослідження може вплинути на точність і достовірність результатів?

6. Які чинники слід враховувати при виборі методів збору даних (експеримент, спостереження, інтерв'ю)?

7. Як забезпечити систематизацію та обробку даних, отриманих під час наукового дослідження?

8. Як правильно провести аналіз зібраних даних, щоб отримати корисні висновки?

9. Які проблеми можуть виникнути на етапі інтерпретації результатів дослідження?

10. Як визначити критерії успішності дослідження на основі отриманих даних?

Контрольні запитання

11. Що повинно бути включено в розділ «Актуальність теми» програми дослідження?

12. Які завдання повинна вирішити програма науково-педагогічного дослідження?

13. Як обґрунтувати вибір методів дослідження в програмі?

14. Яким чином програма дослідження визначає етапи та послідовність виконання роботи?

15. Як організувати збір даних у науково-педагогічному дослідженні, щоб забезпечити достовірність?

16. Які інструменти використовуються для обробки та аналізу даних наукового дослідження?

17. Як у програмі визначити терміни виконання основних етапів дослідження?

18. Що має бути зазначено в розділі «Очікувані результати» програми дослідження?

19. Яку роль у програмі дослідження відіграє обґрунтування ресурсів та фінансування дослідження?

20. Як програма науково-педагогічного дослідження сприяє досягненню наукової доброчесності?

4. КОНТРОЛЬНІ ЗАВДАННЯ ТА ПЛАН ВІДПОВІДІ

ТЕМА1. Наукове пізнання, науково-педагогічне дослідження

1. Поясніть основні відмінності між науковим пізнанням і іншими формами пізнання (буденним, філософським, релігійним), зазначте, як ці відмінності впливають на процеси пізнання та наукового дослідження в педагогіці.

Наукове пізнання відрізняється від інших форм пізнання об'єктивністю, доказовістю та системністю. У порівнянні з буденним пізнанням, яке базується на особистому досвіді, наука прагне до загальних, перевірених знань. Релігійне пізнання має духовний, емоційний характер, а філософське — абстрактний, метафізичний. У педагогіці наукове пізнання дозволяє формулювати теоретичні основи для вдосконалення методів навчання та організації освітнього процесу.

2. Охарактеризуйте етапи наукового пізнання в контексті педагогічних досліджень. Які методи наукового пізнання є найбільш ефективними для дослідження педагогічних явищ?

Етапи наукового пізнання включають спостереження, формулювання гіпотез, експеримент, аналіз і синтез даних, узагальнення та висновки. Для педагогічних досліджень найбільш ефективними є методи спостереження та експерименту, оскільки вони дозволяють безпосередньо вивчати навчальні процеси та оцінювати ефективність різних педагогічних методів. Статистичний та математичний аналіз даних також є важливими для виявлення закономірностей у педагогічних явищах.

3. Проаналізуйте значення наукового пізнання для розвитку педагогічної науки. Як наукове пізнання сприяє розробці нових підходів до навчання та виховання?

Наукове пізнання є основою для формулювання нових теорій та підходів у педагогічній науці. Воно дозволяє вивчати закономірності навчання і розвитку, що в свою чергу сприяє розробці ефективних методів навчання, адаптованих до сучасних потреб учнів і педагогів. Поглиблене наукове розуміння педагогічних процесів дозволяє вдосконалювати освітні програми, підвищувати якість навчання і забезпечувати інноваційні підходи до виховання.

4. Наведіть приклади того, як науково-педагогічне дослідження впливає на вдосконалення освітніх процесів. Як дослідження можуть змінити освітні стандарти та методи навчання?

Науково-педагогічні дослідження дають змогу розробляти та вдосконалювати освітні стандарти, зокрема на основі даних про ефективність конкретних педагогічних методик. Наприклад, дослідження в галузі інклюзивної освіти дозволяють адаптувати навчальні програми для дітей з особливими потребами. Інші дослідження можуть сприяти створенню нових методів цифрового навчання, інтеграції нових технологій у класні заняття, що в результаті призводить до поліпшення якості освіти.

5. Розкрийте суть поняття «науково-педагогічне дослідження». Які його ключові характеристики та відмінності від інших видів досліджень?

Науково-педагогічне дослідження — це систематичне вивчення педагогічних процесів, яке має на меті виявлення нових закономірностей, удосконалення методів навчання, створення нових освітніх технологій. Ключові характеристики включають використання наукових методів, орієнтацію на об'єктивність і достовірність результатів. Відмінність від інших досліджень полягає в тому, що науково-педагогічне дослідження фокусується на розвитку освіти і виховання, тоді як інші науки можуть вивчати різні

аспекти людського життя, без безпосереднього зв'язку з освітою.

ТЕМА 2. Методологічні підходи до організації науково-педагогічних досліджень

1. Порівняйте системний підхід і діяльнісний підхід в організації педагогічних досліджень. Як кожен з них сприяє розумінню процесів навчання та виховання?

Системний підхід розглядає педагогічний процес як цілісну систему, де всі елементи взаємопов'язані і впливають на результат. Він допомагає виявити чинники, що впливають на ефективність навчання. Діяльнісний підхід, в свою чергу, фокусується на активній участі учнів у навчальному процесі, розвитку їхніх практичних навичок та самостійності. Обидва підходи сприяють покращенню розуміння педагогічних процесів і їх оптимізації.

2. Опишіть, як компетентнісно орієнтований підхід змінює підходи до освіти та педагогічних досліджень. Які його основні принципи і як вони застосовуються на практиці?

Компетентнісно орієнтований підхід акцентує увагу на розвитку у студентів ключових компетентностей, які необхідні для їхньої професійної діяльності. Це включає як знання, так і практичні навички, здатність до критичного мислення та самостійного вирішення

проблем. На практиці це сприяє створенню програм, які поєднують теорію і практику, дозволяючи студентам ефективно застосовувати здобуті знання в реальних умовах.

3. Розгляньте роль особистісно-орієнтованого підходу у педагогічних дослідженнях. Як цей підхід сприяє більш ефективному врахуванню індивідуальних потреб студентів?

Особистісно-орієнтований підхід фокусується на унікальних потребах і можливостях кожного учня, прагнучи створити умови для їхнього максимального розвитку. Він дозволяє враховувати інтереси студентів, їхні здібності та рівень підготовки. Цей підхід сприяє більш індивідуалізованому навчальному процесу, що підвищує мотивацію та ефективність навчання, оскільки кожен студент отримує можливість працювати на своїх сильних сторонах.

4. Як культурологічний підхід допомагає у дослідженні процесу навчання в різних культурних контекстах? Наведіть приклади досліджень, де цей підхід є важливим.

Культурологічний підхід акцентує увагу на впливі культурних особливостей на освітні процеси. Він дозволяє дослідникам враховувати різноманітність у сприйнятті знань, методів навчання та виховання залежно від культурного контексту. Наприклад, дослідження, що порівнюють освітні системи різних

країн, можуть показати, як культурні цінності впливають на методи навчання та педагогічну практику.

5. Поясніть, чому важливо правильно вибрати методологічний підхід для педагогічного дослідження. Які фактори впливають на цей вибір?

Правильний вибір методологічного підходу забезпечує точність і достовірність результатів дослідження. Це залежить від цілей дослідження, об'єкта і предмета вивчення, а також доступних ресурсів і умов. Наприклад, для вивчення ефективності нових методик навчання можуть бути застосовані експериментальні методи, тоді як для теоретичних досліджень більше підходить аналітичний підхід.

ТЕМА 3. Науково-дослідна робота студентів

1. Охарактеризуйте роль науково-дослідної роботи студентів у процесі їхнього навчання та професійного становлення. Як дослідження допомагають студентам формувати критичне мислення та навички самостійної роботи?

Науково-дослідна робота сприяє розвитку аналітичного мислення у студентів, дозволяючи їм не лише поглиблювати знання з певної дисципліни, а й набувати практичних навичок у зборі, обробці та аналізі інформації. Це допомагає формувати критичне ставлення до наукових джерел і власних висновків. Самостійна робота вчить планувати дослідження,

шукати рішення та презентувати результати, що є важливим для професійного становлення.

2. Поясніть, як вибір теми для курсової чи дипломної роботи може вплинути на успіх дослідження. Які критерії важливі при виборі теми?

Вибір теми є важливим етапом, оскільки від цього залежить подальша організація дослідження. Тема має бути актуальною, чітко сформульованою та відповідати науковим інтересам студента. Важливо, щоб тема була досить конкретною для реалізації у межах курсової або дипломної роботи, та одночасно достатньо широкою для аналізу та вивчення. Тема також повинна бути забезпечена доступними джерелами та матеріалами для дослідження.

3. Розгляньте етапи виконання науково-дослідної роботи студентом. Як правильно розподілити час між збором даних, їх обробкою та написанням роботи?

Основними етапами виконання науково-дослідної роботи є: вибір теми, збір і аналіз матеріалів, розробка методології дослідження, обробка результатів, написання та оформлення роботи. Важливо правильно розподіляти час між кожним етапом. На початкових етапах важливо ретельно зібрати джерела та інформацію, а потім розподіляти час між аналізом та написанням основних розділів роботи. Завершальний

етап має бути присвячений перевірці та редагуванню тексту.

4. Як науково-дослідна робота допомагає студентам не лише поглиблювати знання з дисципліни, а й розвивати дослідницькі навички для майбутньої професії?

Науково-дослідна робота є важливим етапом розвитку професійних навичок студентів, оскільки вона дозволяє застосувати отримані знання на практиці, працювати з науковими джерелами, формулювати гіпотези та робити висновки. Це сприяє розвитку самостійного мислення, вміння працювати в команді, аналізувати інформацію та розв'язувати складні проблеми. Ці навички є основою для майбутньої професійної діяльності в будь-якій галузі.

5. Опишіть методи та стратегії, які студент може використовувати під час науково-дослідної роботи для ефективного збору та аналізу інформації.

Для ефективного збору та аналізу інформації студент може використовувати такі методи, як анкетування, інтерв'ю, спостереження та експеримент. Паралельно можна використовувати онлайн-бази даних для пошуку наукових статей, монографій і звітів. Аналіз зібраних даних може включати статистичні методи, порівняльний аналіз та теоретичне узагальнення. Важливо також організувати інформацію у вигляді

таблиць або графіків для полегшення аналізу та інтерпретації результатів.

ТЕМА 4. Інформаційне забезпечення науково-педагогічних досліджень

1. Які джерела наукової інформації є основними для педагогічних досліджень? Як правильно вибирати наукові джерела для дослідження?

Основними джерелами наукової інформації для педагогічних досліджень є наукові статті, монографії, дисертації, звіти про дослідження, конференційні матеріали, а також нормативно-правові акти в освіті. Для вибору джерел необхідно враховувати їхню актуальність, авторитетність джерела, рецензованість матеріалів і відповідність темі дослідження. Важливо також переконатися, що джерела містять надійні та перевірені дані.

2. Розгляньте важливість використання інформаційно-комунікаційних технологій у науково-педагогічних дослідженнях. Як ці технології змінюють процес збору, обробки та аналізу даних?

Інформаційно-комунікаційні технології (ІКТ) значно покращують процеси збору, обробки та аналізу даних, спрощуючи доступ до інформації та автоматизуючи багато етапів дослідження. Завдяки інтернет-ресурсам, базам даних та програмам для обробки даних дослідники можуть швидко знаходити актуальні

джерела, обробляти великі обсяги даних, виконувати статистичний аналіз і створювати точні графіки та таблиці.

3. Поясніть, як здійснюється пошук наукової інформації в електронних ресурсах (бази даних, інтернет-платформи тощо). Які інструменти найкраще підходять для цього?

Пошук наукової інформації в електронних ресурсах здійснюється за допомогою баз даних, таких як Google Scholar, Scopus, Web of Science, та інших академічних платформ. Для ефективного пошуку необхідно використовувати специфічні ключові слова, фільтри за датами, авторством або типами публікацій. Програмне забезпечення для керування бібліографією, наприклад, Zotero або EndNote, допомагає організувати отриману інформацію та правильно оформити посилання.

4. Охарактеризуйте принципи роботи з інформаційними базами даних під час дослідження. Як ці принципи допомагають у систематизації і аналізі отриманої інформації?

Принципи роботи з інформаційними базами даних включають коректний пошук за ключовими словами, використання фільтрів для уточнення результатів, правильне цитування джерел та ведення бібліографії. Важливо систематизувати знайдену інформацію відповідно до теми дослідження, для чого можна використовувати інструменти для групування та

сортування статей, книг чи інших матеріалів. Це полегшує подальший аналіз і забезпечує точність в оформленні дослідження.

5. Як працювати з великими обсягами інформації та даних у рамках науково-педагогічного дослідження? Які програмні засоби можна використовувати для цього?

Для роботи з великими обсягами інформації та даних важливо використовувати спеціалізовані програмні засоби, такі як Microsoft Excel для статистичних розрахунків, SPSS або R для більш складних аналізів. Базы даних дозволяють організувати та зберігати інформацію, а програмне забезпечення для створення графіків і діаграм (наприклад, Tableau) допомагає візуалізувати результати. Це дозволяє ефективно обробляти та інтерпретувати великі обсяги інформації для дослідження.

ТЕМА 5. Концептуальні основи науково-педагогічного дослідження

1. Поясніть, як концептуальні основи визначають методологічні та теоретичні підходи до педагогічних досліджень.

Концептуальні основи науково-педагогічного дослідження формулюють основні принципи і стратегії, які визначають напрямок дослідження. Вони допомагають вибрати відповідні методологічні підходи

для вивчення педагогічних явищ, зокрема визначають, чи буде дослідження теоретичним, емпіричним чи експериментальним. Концептуальні основи також сприяють вибору методів збору та аналізу даних, що забезпечують результативність і достовірність дослідження.

2. Охарактеризуйте, як правильно формулювати проблему та мету дослідження. Які методи допомагають чітко визначити основні напрямки дослідження?

Правильна формулювання проблеми та мети дослідження є важливим етапом, оскільки це визначає подальшу організацію роботи. Проблема повинна чітко відображати невирішене питання або прогалину в знаннях. Мета дослідження формулюється на основі цієї проблеми і чітко визначає, що потрібно досягти. Для чіткої постановки цих елементів важливо застосовувати методи аналізу літератури, формулювання гіпотез і структурних схем.

3. Як вибір концептуальних основ впливає на структуру та методи дослідження в педагогіці? Наведіть приклади використання різних підходів.

Вибір концептуальних основ безпосередньо впливає на структуру і методи дослідження, оскільки вони визначають, які аспекти педагогічного процесу будуть вивчені, і які методи будуть використовуватися. Наприклад, при виборі системного підходу дослідження

може бути спрямоване на вивчення всіх компонентів педагогічної системи, таких як мета, зміст, методи. У разі особистісно-орієнтованого підходу дослідження може зосереджуватися на індивідуальних особливостях учнів і вивчати їхній розвиток в освітньому процесі.

4. Поясніть, як концептуальні основи допомагають інтегрувати теоретичні знання з педагогічної практики.

Концептуальні основи дослідження дозволяють інтегрувати теоретичні знання з практичними аспектами педагогічного процесу. Вони забезпечують зв'язок між теоретичними моделями навчання та їх застосуванням на практиці, що дозволяє створювати ефективні методи навчання, які базуються на наукових теоріях. Це також дозволяє виявити прогалини між теоретичними підходами та реальними потребами практики, що є основою для удосконалення педагогічних практик.

5. Як концептуальні основи сприяють розвитку педагогічних ідей та впровадженню інновацій у процес навчання?

Концептуальні основи дослідження є основою для розвитку нових педагогічних ідей і підходів. Вони визначають теоретичні рамки для створення інноваційних методик, що враховують сучасні вимоги до освіти та технологій. Наприклад, концептуальні основи, орієнтовані на інклюзивність, можуть привести до створення методик, які забезпечують рівні

можливості для всіх учнів. Це сприяє розвитку освіти та впровадженню інновацій, що підвищують ефективність навчального процесу.

6. Курсова робота як складова науково-дослідної роботи студентів у виші

1. Розгляньте етапи виконання курсової роботи та їх значення для розвитку дослідницьких навичок студента.

Виконання курсової роботи включає кілька важливих етапів: вибір теми, постановка проблеми, збір і аналіз інформації, формулювання висновків і рекомендацій. Кожен з цих етапів сприяє розвитку навичок самостійної наукової роботи, таких як аналіз наукових джерел, планування дослідження, написання тексту та правильне оформлення роботи відповідно до наукових стандартів. Ці етапи допомагають студенту освоїти основи наукової діяльності.

2. Як правильно сформулювати завдання для курсової роботи, щоб вони були конкретними, досяжними та відповідали меті дослідження?

Правильне формулювання завдань є ключовим для успіху курсової роботи. Завдання повинні бути чіткими, конкретними і вимірними, що дозволяє чітко визначити шляхи досягнення мети. Важливо, щоб кожне завдання було пов'язане з основною метою дослідження та забезпечувало поступове вирішення наукової проблеми.

Завдання повинні бути реалістичними з огляду на обсяг роботи, доступні ресурси та часові обмеження.

3. Охарактеризуйте роль курсової роботи в процесі підготовки до більш серйозних наукових досліджень (дипломна робота, дисертація).

Курсова робота є важливим етапом підготовки студента до більш серйозних наукових досліджень, таких як дипломні або дисертаційні роботи. Вона допомагає студенту освоїти основи наукової роботи, навчитися правильно формулювати проблему, збирати та аналізувати інформацію, працювати з науковими джерелами та літературою. Курсова робота є своєрідною підготовкою до складніших досліджень і є важливим етапом у розвитку дослідницьких навичок.

4. Як вибір методів дослідження впливає на написання курсової роботи? Як правильно їх вибрати?

Методи дослідження мають безпосередній вплив на структуру та зміст курсової роботи, оскільки від їх вибору залежить, які дані будуть зібрані і як вони будуть оброблятися. Важливо вибирати методи, які відповідають меті та завданням дослідження, а також дозволяють отримати точні та достовірні результати. Для теоретичних робіт підходять аналітичні методи, а для емпіричних досліджень — експериментальні чи опитування.

5. Які труднощі можуть виникнути при виконанні курсової роботи, і як їх подолати?

При виконанні курсової роботи можуть виникнути різні труднощі, такі як вибір теми, недостатній доступ до наукових джерел, труднощі з аналізом даних, а також проблеми з організацією часу. Для подолання цих труднощів необхідно заздалегідь спланувати етапи роботи, чітко сформулювати завдання, регулярно консультиватися з науковим керівником і використовувати наукові ресурси університету або відкриті онлайн-платформи для пошуку інформації.

ТЕМА 7. Етапи науково-педагогічного дослідження

1. Охарактеризуйте основні етапи науково-педагогічного дослідження. Як правильно розподілити час між етапами?

Основними етапами науково-педагогічного дослідження є формулювання проблеми, вибір методології та методів, збір та обробка даних, аналіз результатів, формулювання висновків і рекомендацій. Розподіл часу між етапами залежить від складності теми та обсягу дослідження. Спочатку важливо ретельно підготувати концепцію роботи, а потім організувати час для збору даних і обробки, приділяючи достатньо уваги аналізу та оформленню результатів.

2. Як етап формулювання проблеми і гіпотези визначає напрямок всього дослідження? Наведіть приклади правильного та неправильного підходу.

Правильне формулювання проблеми та гіпотези є основою успіху дослідження. Проблема повинна бути чітко визначена та актуальна, а гіпотеза — перевірною через застосовані методи. Наприклад, проблема недостатньої мотивації студентів до навчання може бути досліджена через експеримент, який перевірить гіпотезу про зв'язок між мотивацією та вибором методів навчання. Неправильний підхід — це занадто широка або неясна проблема без чіткої гіпотези.

3. Як вибір методів збору даних на етапі дослідження може вплинути на результати? Які методи є найбільш ефективними?

Вибір методів збору даних визначає точність і достовірність результатів дослідження. Наприклад, експериментальний метод дозволяє перевіряти гіпотези через контрольовані умови, а анкетування — отримати широкі статистичні дані. Важливо вибрати методи, які найкраще підходять для досягнення мети дослідження: для кількісного аналізу — опитування та тестування, для якісного — спостереження та інтерв'ю.

4. Охарактеризуйте важливість етапу обробки та аналізу даних для подальшого інтерпретування результатів.

Етап обробки та аналізу даних є критично важливим, оскільки він забезпечує основу для інтерпретації результатів. На цьому етапі здійснюється систематизація зібраних даних, що дозволяє виявити тенденції та закономірності. Правильний аналіз дозволяє зробити обґрунтовані висновки, а також визначити, чи підтверджується гіпотеза. Це важливий етап для формулювання рекомендацій, які базуються на точних даних.

5. Як правильно підготувати висновки та рекомендації після завершення дослідження?

Підготовка висновків і рекомендацій є заключним етапом науково-педагогічного дослідження. Висновки повинні чітко відображати результати дослідження, відповідати на поставлені питання та підтверджувати чи спростовувати гіпотезу. Рекомендації мають практичне застосування і можуть стосуватися вдосконалення методик, програм або стратегій навчання. Важливо, щоб висновки були логічними, а рекомендації – конкретними та здійсненними в реальних умовах.

8. Програма проведення науково-педагогічного дослідження

1. Охарактеризуйте основні етапи програми науково-педагогічного дослідження. Як кожен етап пов'язаний з іншими?

Програма науково-педагогічного дослідження включає етапи: вибір теми, формулювання проблеми, постановка мети, вибір методів дослідження, збір та обробка даних, аналіз результатів і підготовка висновків. Кожен етап взаємопов'язаний, оскільки попередні результати визначають вибір наступних кроків. Наприклад, після збору даних відбувається їх обробка, що безпосередньо впливає на якість аналізу і висновків, що сформульовані в кінці дослідження.

2. Як правильно вибрати методи дослідження для програми? Які фактори повинні враховуватись при виборі?

Вибір методів дослідження залежить від об'єкта та предмета дослідження, а також від мети та завдань, поставлених у програмі. При виборі важливо враховувати доступні ресурси, часові обмеження, специфіку досліджуваного явища та наукову значущість методу. Наприклад, для вивчення ефективності педагогічних інновацій найбільш підходящими методами можуть бути експеримент, спостереження та аналіз результатів навчання.

3. Які завдання має виконати програма дослідження для досягнення успіху в педагогічному дослідженні?

Програма дослідження повинна чітко визначати мету і завдання, обґрунтовувати методи і технології збору даних, встановлювати часові рамки та ресурси,

необхідні для успішної реалізації дослідження. Вона має забезпечити ясність у тому, як досягти поставлених цілей і як кожен етап дослідження впливає на отримання результатів, які можна застосувати в педагогічній практиці.

4. Охарактеризуйте, як обираються очікувані результати програми та як вони можуть бути використані в педагогічній практиці.

Очікувані результати програми дослідження повинні базуватися на аналізі поставлених завдань і вибраних методів. Вони можуть включати нові педагогічні стратегії, вдосконалення існуючих методик навчання або розробку нових технологій. Ці результати повинні бути конкретними, вимірними і застосовними до реальних умов навчального процесу, щоб вони могли бути інтегровані в освітні програми або педагогічну практику.

5. Як програма дослідження допомагає координувати роботу над проектом та забезпечує досягнення запланованих результатів?

Програма дослідження є основним інструментом для планування та організації всіх етапів дослідження. Вона допомагає координувати діяльність дослідників, контролювати строки виконання завдань, розподіляти ресурси та забезпечити чітке виконання кожного етапу. Завдяки програмі дослідження можна оцінити прогрес,

визначити проблеми на етапі реалізації та внести корективи для досягнення запланованих результатів.

5. ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ УСПІШНОСТІ НАВЧАННЯ

Система оцінювання знань, умінь та навичок студентів передбачає виставлення оцінок за всіма формами проведення занять. Знання перевіряють та оцінюють у наступних формах:

1. Оцінювання роботи в процесі семінарських занять.
2. Оцінювання роботи під час проведення практичних занять.
3. Проведення проміжного контролю.
4. Проведення модульного контролю.
5. Проведення підсумкового заліку.

Структура навчальної дисципліни

«Основи науково-педагогічних досліджень»

Зміст, структура залікового кредиту	Аудиторна робота	Складається з трьох залікових модулів: M1+M2	Лекції
			Практичні
	Самостійна робота	M3+M4	Контрольні заходи (проміжний контроль, модульний контроль)
			Підготовка самостійної роботи за обраною темою
			Опрацювання додаткової літератури, робота в інформаційних мережах
Підсумковий контроль (залік)			

Загальна модульна оцінка складається з поточної оцінки, яку студент отримує під час практичних та семінарських занять, з оцінок за виконання індивідуального завдання, самостійної роботи та оцінки за виконання модульної контрольної роботи. Студент може набрати 100 рейтингових балів за такою формулою:

$$100 = M1 + M2 + M3 + M4 + ПК,$$

де M1, M2 – аудиторна робота;

M3, M4 – самостійна робота;

ПК – підсумковий контроль.

У свою чергу M1 розраховують за такою формулою:

$$M1 = 3M1 + 3M2 + 3M3,$$

де 3M1 – перший заліковий модуль;

3M2 – другий заліковий модуль;

3M3 – третій заліковий модуль.

Студенту дають допуск до участі у підсумковому контролі (залік) у разі отримання позитивних балів за кожним із трьох залікових модулів (60 – 74 бали).

Оцінювання (визначення рейтингу) рівня знань студентів

Заліковий модуль 1	Заліковий модуль 2	Модуль3 Модуль 4	Підсумковий контроль	Сума рейтингових балів
20	30	20	30	100

Шкала переведення допоміжних балів у рейтингові

9 – 10 рейтингових балів – 90 – 100 допоміжних балів

7 – 8 рейтингових балів – 75 – 89 допоміжних балів

5 – 6 рейтингових балів – 60 – 74 допоміжних бали

1 – 4 рейтингових бали – 35 – 59 допоміжних балів.

Студента направляють на повторне вивчення тем.

Для оцінювання рівня відповідей на тестові завдання модульного контролю знань використовують такі критерії:

90 – 100 % правильних відповідей – 20 допоміжних балів;

75 – 89 % правильних відповідей – 15 допоміжних балів;

60 – 74 % правильних відповідей – 10 допоміжних балів;

35 – 59 % правильних відповідей – допоміжних балів не нараховуються. *Студента направляють на повторне тестування.*

Поточне оцінювання знань та умінь студентів здійснюють під час проведення семінарських та практичних занять, і воно має на меті перевірку рівня підготовленості студента до виконання конкретної роботи. Об'єктами поточного контролю є:

1. Активність і результативність роботи студента протягом семестру над вивченням програмного матеріалу дисципліни; відвідування занять;

2. Виконання індивідуального науково-дослідного завдання;

3. Проходження проміжного контролю;

4. Виконання модульного контрольного завдання.

Оцінювання проводять за такими критеріями:

1) розуміння, ступінь засвоєння теорії та

методології проблем, що розглядаються;

2) ступінь засвоєння матеріалу дисципліни;

3) ознайомлення з рекомендованою літературою, а також із сучасною літературою з питань, що розглядаються;

4) уміння поєднувати теорію з практикою під час розгляду ситуацій, розв'язання задач, проведення розрахунків у процесі виконання завдань, винесених для самостійного опрацювання, та завдань, винесених на розгляд в аудиторії;

5) логіка, структура, стиль викладу матеріалу в письмових роботах і під час виступів в аудиторії. Вміння обґрунтовувати свою позицію, узагальнювати інформацію та робити висновки.

Максимальну кількість балів ставлять за умови відповідності виконаного завдання студента або його усної відповіді всім п'ятьом зазначеним критеріям. Інакше оцінку знижують на відповідну кількість балів. Під час оцінювання практичних завдань увагу також приділяють якості, самостійності і своєчасності виконання завдань (згідно з графіком навчального процесу). Якщо якась із вимог не дотримана, то балову оцінку знизять. **ІНДЗ** оцінюють за критеріями: самостійність виконання; логічність і деталізація плану; повнота й глибина розкриття теми; наявність ілюстрацій (таблиці, рисунки, схеми тощо); кількість використаних джерел (не менше 10); використання цифрової інформації та відображення практичного досвіду; наявність конкретних пропозицій; якість оформлення.

Проміжний тестовий контроль проводять чотири рази за семестр. Під час проведення поточного тестування визначають рівень знань студентів з теоретичних питань навчальної дисципліни.

Тестові завдання охоплюють провідні теми, які вивчають у межах цієї навчальної дисципліни, та згруповані за двома модулями, кожен з яких складається з тестових завдань різного рівня складності. Підсумковий контроль здійснюють у формі заліку. Контроль включає два теоретичні питання і одне ситуаційне (практичне) завдання. Модульне завдання оцінюють за 20 - бальною шкалою.

20 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, з викладенням оригінальних висновків, зроблених на основі програмного, додаткового матеріалу, законодавчих актів та нормативних документів. Під час виконання практичної частини студент застосовує системні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Висновки до завдань аргументовані та обґрунтовані.

19 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, на основі програмного та додаткового матеріалу зроблено висновки та узагальнення. Під час виконання практичного завдання студент застосовує узагальнені знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Під час виконання практичного завдання припускається незначних неточностей.

18 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено згідно з програмним

матеріалом дисципліни. Під час виконання практичного завдання студент застосовує глибокі знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконане в цілому правильно, в повному обсязі.

17 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено згідно з матеріалом дисципліни. Під час виконання практичного завдання студент ефективно застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практична частина виконана в цілому правильно, під час її виконання студент припускається окремих неістотних помилок.

16 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, програмний матеріал викладено з незначними погрішностями або без узагальнень. Під час виконання практичної частини студент застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконує в цілому правильно, під час його виконання припускається неістотних помилок.

15 балів. Теоретичні запитання розкриті повністю, проте під час викладення програмного матеріалу допущено незначні помилки. У процесі виконання практичної частини студент застосовує основні знання навчального матеріалу, що передбачені навчальною програмою. Практичне завдання виконується в цілому правильно. Під час його виконання припускається неістотних помилок.

14 балів. Теоретичні запитання розкриті

неповно, допущено істотні погрішності або помітні помилки. Під час виконання практичного завдання студент без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, припускається помилок.

13 балів. Теоретичні запитання розкриті неповно, допущено істотні погрішності, які впливають на зміст відповіді. Під час виконання практичного завдання студент без достатнього розуміння студент застосовує навчальний матеріал, припускається значних помилок.

12 балів. Теоретичні запитання розкриті неповно, з істотними помилками. Під час виконання практичного завдання студент без достатнього розуміння застосовує навчальний матеріал, припускається значної кількості помилок, має значні труднощі, аналізуючи й описуючи ситуації.

11 балів. Теоретичні запитання розкрито неповно або зовсім не розкрито. Під час виконання практичного завдання студент припускається досить велику кількість грубих помилок, має значні труднощі під час аналізу й описування ситуацій, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні.

10 балів. Студент не може виконати практичне завдання, має чималі труднощі під час аналізу й опитування ситуацій, виявляє здатність викласти думку на елементарному рівні. Теоретичні запитання не розкриті.

9 балів. Студент не може виконати практичне завдання, має великі труднощі, аналізуючи й описуючи ситуації. Теоретичні запитання не розкриті.

Якщо підсумковому контролі знань студент набрав 0

– 20 балів, залік вважають не складеним.

6. ЗАПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Що є основною метою науково-педагогічного дослідження?
2. Які основні відмінності між науковим і буденним пізнанням?
3. Назвіть етапи наукового пізнання.
4. Як визначають проблему та мету наукового дослідження?
5. Що таке наукова гіпотеза і як вона формулюється?
6. Що включає поняття "методологія науково-педагогічного дослідження"?
7. Які принципи є основою організації наукових досліджень?
8. Які методологічні підходи застосовують у педагогіці?
9. Чим відрізняється системний підхід від діяльнісного?
10. Які методи збору даних використовуються в педагогічних дослідженнях?
11. Які основні етапи проведення наукового дослідження?
12. Як обрати тему для дослідження?
13. Які джерела інформації можна використовувати в науково-педагогічних дослідженнях?
14. Як забезпечити точність і достовірність даних?

15. Як здійснюється аналіз і обробка отриманих результатів?
16. Які етичні принципи слід враховувати під час проведення досліджень?
17. Що таке академічна доброчесність?
18. Як уникнути плагіату в науково-дослідній роботі?
19. Що таке педагогічний експеримент і які його особливості?
20. Як проводиться анкетування в педагогічних дослідженнях?
21. Які інструменти використовуються для статистичного аналізу даних?
22. Що включає оформлення результатів наукових досліджень?
23. Що таке концептуальна основа дослідження?
24. Як вибір парадигми впливає на результати дослідження?
25. Що таке компетентнісний підхід у педагогіці?
26. Чому важливо враховувати культурологічний контекст?
27. Які етапи виконання курсової роботи?
28. Як правильно формулювати завдання курсової роботи?
29. Що таке рецензія наукового керівника, і яка її роль?
30. Як презентувати результати курсової роботи?
31. Які бази даних використовуються для збору наукової інформації?

32. Як організувати роботу з бібліографічними джерелами?
33. Які сучасні ІКТ-технології допомагають у дослідженнях?
34. Чому важливо правильно організувати зберігання даних?
35. Що включає програма науково-педагогічного дослідження?
36. Як визначити мету і завдання програми?
37. Які аспекти охоплює вибір методів дослідження?
38. Що є кінцевими результатами програми?
39. Як провести аналіз зібраних даних?
40. Які методи використовуються для виявлення закономірностей у педагогіці?
41. Як інтерпретувати результати педагогічного експерименту?
42. Як сформулювати висновки та рекомендації за результатами дослідження?
43. Як оформлюються звіти за результатами досліджень?
44. Які особливості публікації наукових статей?
45. Як підготуватися до захисту курсової роботи або дослідження?
46. Які проблеми виникають при узгодженні теоретичних і практичних результатів?
47. Як педагогічні дослідження взаємопов'язані з іншими науками?

48. Чому важливо враховувати соціальні зміни у науково-педагогічних дослідженнях?
49. Як сучасні тенденції в освіті впливають на методологію досліджень?
50. Що таке міждисциплінарний підхід у педагогіці?

7. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна література

1. Ковальчук Л. Моделювання науково-педагогічних досліджень: навч. посіб. Львів: Видав. центр ЛНУ імені Івана Франка, 2020. 520 с.
2. Філософія науки: навч. посібник / Л. І. Юрченко, О. М. Варипаєв. – Х. : ХДУХТ, 2018. – 205 с.
3. Юрченко Л.І., Варипаєв О.М. Філософія науки. Методичні рекомендації до вивчення дисципліни. Для підготовки аспірантів. – Харків, 2016. – 84 с.
4. Волкова Н. Педагогіка: посібник. Київ: Академвидав, 2001. 576 с.
5. Фіцула М. Педагогіка: посібник. Київ: Академвидав, 2006. 560 с.
6. Шейко В. М., Кушнарєнко Н. М. Організація та методика науково-дослідницької діяльності: підручник. Київ: Знання, 2006. 307 с.
7. Бондар В. І. Дидактика: навч. посібник. Київ: Либідь, 2005. 264 с.

8. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2010. 308 с.

9. Киверялг А. А. Методы исследования в профессиональной педагогике. Таллин: ВАЛГУС, 1980. 334 с.

10. Крушельницька О. В. Методологія та організація наукових досліджень: навч. посібник. Київ: Кондор, 2003. 192 с.

11. Чайченко Н. Н., Семенов О. М., Артющкіна Л. М., Рудь О. М. Науково-педагогічне дослідження: навч. посібник для магістрантів. Суми: СОППО, 2015. 190 с.

12. Сисоєва С. О., Кристопчук Т. Є. Методологія науково-педагогічних досліджень: підручник. Рівне: Волинські обереги, 2013. 360 с.

Додаткова література

13. Баскаков А. Я., Туленков Н. В. Методология научного исследования. Київ: МАУП, 2002. 216 с.

14. Демківський А. В., Безус П. І. Основи методології наукових досліджень: навч. посібник. Київ: Академія муніципального управління, 2012. 276 с.

15. Кловак Г. Т. Основи педагогічних досліджень: навч. посібник. Чернігів: Чернігівський державний центр науково-технічної і економічної інформації, 2003. 260 с.

16. Максименко С. Д. Теорія і практика психолого-педагогічного дослідження. Київ: Укрвузполіграф, 1990. 239 с.

17. Бабенко В. В. Основи теорії ймовірностей і статистичні методи аналізу даних у психологічних і педагогічних експериментах: навч. посібник. Львів: ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 184 с.

18. Тверезовська Н. Т., Сидоренко В. К. Методологія педагогічного дослідження: навч. посібник. Київ: Центр учб. л-ри, 2013. 439 с.

19. Pilch T., Bauman T. Zasady badań pedagogicznych: Strategie ilościowe i jakościowe. Warszawa: Wyd-wo Akademickie "Żak", 2010. 376 s.

Електронні ресурси

20. Лодатко Є. О. Моделювання в педагогіці: точки відліку [Електронний ресурс]. URL: [http://intellect-invest.org.ua/...](http://intellect-invest.org.ua/)

21. Методи математичної статистики в дослідженні проблем педагогіки і психології [Електронний ресурс]. URL: [http://ukped.com/...](http://ukped.com/)

22. <https://files.znu.edu.ua/>

23. <https://pedagogy.lnu.edu.ua/><https://pedagogy.lnu.edu.ua/>

ЗМІСТ

1. Мета і завдання навчальної дисципліни...	4
2. Програма навчальної дисципліни.....	6
3. Короткий зміст тем курсу	28
4. Контрольні завдання та план відповіді	69
5. Засоби діагностики успішності навчання	89
6. Запитання для підсумкового контролю	96
7. Рекомендована література	99

Укладач: **Варипаєв Олексій Михайлович**

**ОСНОВИ НАУКОВО-
ПЕДАГОГІЧНИХ ДОСЛІДЖЕНЬ**

Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни

для здобувачів першого (бакалаврського) рівня
вищої освіти денної та заочної форми
спеціальності *015 Професійна освіта (аграрне
виробництво, переробка сільськогосподарської
продукції та харчові технології)*

Комп'ютерний набір і верстка О.М. Варипаєв

Підп. до друку _____ 2024 р. Формат 60x841/16. Гарнітура
Таймс. Друк офсет. обсяг: 4,3 ум.-друк. арк.; 4,7 обл.-вид. арк.